

John Irving

Svet podla
Garpa

SVET PODĽA GARPA

John Irving

SVET PODĽA GARPA

Z angličtiny preložila
KATARÍNA KAROVICHOVÁ

slovar

Copyright © John Irving, 1976, 1977, 1978, 1998
Translation © Katarína Karovičová, 2003, 2012, 2020
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2003, 2012, 2020

ISBN 978-80-556-4486-8

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováná ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Colinovi a Brendanovi

V BOSTONE U MILOSRDNÝCH

Garpovu matku Jenny Fieldsovú zatkli v Bostone roku 1942 zato, že v kine zranila istého muža. Stalo sa to krátko po japonskom bombardovaní Pearl Harboru a ľudia boli k vojakom zhovievaví, pretože odrazu boli všetci vojaci. Jenny Fieldsová však zostávala vo svojom odpore voči správaniu mužov vo všeobecnosti a vojakov obzvlášť neoblomná. V kine si musela trikrát presadnúť, ale vojak sa vždy presunul k nej, až sa nakoniec tlačila k plesnivej stene a výhľad na týždenník jej takmer úplne zabláňal akýsi hlúpy stĺp; rozhodla sa však, že už nevstane a nepresadne si. Vojak sa znovu posunul a usalašil vedľa nej.

Jenny mala dvadsaťdva rokov. Vysokú školu nechala skoro na začiatku štúdia, ale odbor ošetrovatelstvo skončila ako najlepšia z ročníka a povolanie zdravotnej sestry ju bavilo. Bola to mladá žena s vyšportovanou postavou a večným rumencom na tvári; mala lesklé tmavé vlasy, podľa jej matky mužskú chôdzu (rozhadzovala pri nej rukami) a zadok aj boky také štíhle a pevné, že odzadu pripomínala chlapca. Nazdávala sa, že má priveľké, nápadné prsia, ktoré budia dojem, že je „lacná a povolná“.

To bol však veľký omyl. Z vysokej školy odišla, lebo začala podozrievať rodičov, že ju poslali na Wellesleyho univerzitu najmä preto, aby sa tam zoznámila s mladými, dobre vychovanými mužmi a nakoniec sa za jedného

z nich vydala. Wellesleyho univerzitu rodičom odporúčali jej starší bratia, ktorí ich ubezpečili, že tamojšie študentky nik nepokladá za ženy voľných mravov, ale za vhodné budúce manželky. Jenny cítila, že vzdelávanie mal byť iba kultivovaný spôsob, ako jej vyplniť čas; ani čoby bola krava, ktorú sa chystajú umelo oplodniť.

Ako hlavný predmet si vybrala anglickú literatúru, ale keď zistila, že jej spolužiačky hľadajú predovšetkým skúsenosti a sebaistotu v styku s mužmi, s ľahkým srdcom vymenila literatúru za ošetrovateľstvo. Zdalo sa jej, že tento odbor sa dá okamžite využiť v praxi a za jeho štúdiom sa neskrývajú nijaké bočné pohnútky (neskôr vo svojej slávnej autobiografii napísala, že privela zdravotných sestier sa pretŕča pred lekármi; v tom čase sa však už povolaniu ošetrovateľky nevenovala).

Páčila sa jej jednoduchá, striedma rovnosť – v blízke jej prsia vyzerali menšie; pohodlné topánky vyhovovali jej rýchlej chôdzi. Aj v nočnej službe mohla predsa čítať. Ani najmenej jej nechýbali mladí vysokoškooláci, ktorí boli mrzutí a sklamaní, ak sa im dievča nepodvolilo, a povýšenecky odmeraní, ak podľahlo. V nemocnici stretávala skôr vojakov a robotníkov ako študentov, vo svojich očakávaniach boli úprimnejší a menej domýšľaví; ak si s nimi žena trochu zašpásovala, boli jej pri najbližšom stretnutí aspoň vďační. Lenže potom sa odrazu zo všetkých stali vojaci – plní vlastnej dôležitosti vysokoškoolákov – a Jenny Fieldsová si od mužov vytvorila odstup.

„Moja matka,“ napísal Garp, „bola osamelá vlčica.“

Bohatstvo rodiny Fieldsovcov malo korene v obuvníckom priemysle, hoci pani Fieldsová z rodiny bostonských Weeksovcov tiež prispela do manželstva istým majetkom. Fieldsovcovi sa darilo natoľko, že sa už pred rokmi mohli odsťahovať z okolia tovární. Bývali v rozľahlom dome so šindľovou strechou na newhamphshirskom pobreží v mestečku Dog's Head Harbor. Keď Jenny nema-

la dennú alebo nočnú službu, chodievala domov – predovšetkým aby potešila matku, starosvetskú dámu, a aby ju presvedčila, že hoci „mámi čas ošetrovaním spodiny“, ako raz matka poznamenala, neosvojila si nijaké lajdácke návyky vo vyjadrovaní či osobnej morálke.

Jenny sa často stretávala s bratmi na Severnej stanici a cestovala domov vlakom spolu s nimi. Verní duchu rodinnej tradície, sedeli všetci na pravej strane, keď vlak vychádzal z Bostonu, kým na spiatočnej ceste zaujali miesta vľavo. Bolo to v súlade so želaním pána Fieldsa seniora, ktorý uznával, že na tej strane trate sa rozprestiera najškaredšia scenéria, ale nazdával sa, že Fieldsovcí by sa mali postaviť zoči-voči nevábneému zdroju svojej nezávislosti a vyššieho postavenia. Po pravej strane vlaku pri odchode z Bostonu a po ľavej na spiatočnej ceste prechádzali okolo hlavného areálu Fieldsovej továrne v Haverhille a veľkého reklamného pútača, z ktorého odhodlane vykračovala obrovská pracovná topánka. Pútač sa týčil nad traťou a v nespočetných malých odrazoch sa ligotal v oknách továrne na obuv. Pod zlovestne vykračujúcou nohou bolo napísané:

FIELDS VÁS OBUJE DO TOVÁRNE AJ NA POLE!

Vyrábali aj topánky pre ošetrovatelky, a vždy, keď Jenny prišla domov, otec jej jedny venoval; mala ich už najmenej tucet. Aj pani Fieldsová, pre ktorú sa dcérin odchod z Wellesleyho univerzity rovnal biednej budúcnosti bez vyhliadok, dala Jenny pri každej návšteve doma darček. Bol to termofoor – aspoň to tvrdila a Jenny to predpokladala; ani raz ho nerozbalila. Matka sa jej zavše spýtala: „Drahá, máš ešte ten termofoor, ktorý som ti venovala?“ Jenny sa na okamih zamyslela, presvedčená, že ho zabudla vo vlaku alebo vyhodila, a odvetila: „Možno som ho stratila, mama, ale ďalší rozhodne nepotrebujem.“ Pani Fieldsová však vytiahla zo skrytšie ďalší balíček a nanú-

tila ho dcére; dosiaľ bol zabalený v papieri z drogérie. „Jennifer, prosím ťa, buď opatrnejšia. A používaj ho, prosím ťa!“ dohovárala jej.

Jenny ako zdravotná sestra nevidela na termofore nič užitočné; pokladala ho za dojemný čudný výmysel, ktorý poskytuje staromódne a hlavne psychologické pohodlie. Niektoré balíčky však do jej maličkaj izbičky neďaleko bostonskej Nemocnice u milosrdných predsa len doputovali. Ukladala ich do skrine takmer zaplnenej škatuľami s ošetrovateľskými topánkami – takisto neotvorenými.

Cítila sa odlúčená od rodiny a zdalo sa jej čudné, že ju v detstve zahŕňali všemožnou pozornosťou a potom zrazu v akejsi vopred určenej chvíli prúd náklonnosti vyschol a nadišlo obdobie očakávania – ako keby predpokladali, že ak bude človek istý čas absorbovať lásku (a mal by jej dostať dosť), neskôr, v oveľa dlhšom a vážnejšom období, si bude plniť svoje záväzky. Keď Jenny túto reťaz pretrhla a odišla z Wellesleyho univerzity pre čosi také obyčajné ako povolanie zdravotnej sestry, vzdialila sa príbuzným a oni – akoby proti vlastnej vôli – sa pomaly vzdalovali jej. Pre rodinu Fieldsovcov by bolo napríklad oveľa prijateľnejšie, keby sa stala lekárkou alebo pokračovala v štúdiu na vysokej škole a vydala sa za lekára. Pri spoločných stretnutiach s bratmi, matkou a otcom boli všetci čoraz rozpačitejší. Prechádzali zvláštnym procesom, pri ktorom sa ľudia navzájom odcudzujú.

Tak to zrejme v rodinách býva, myslela si Jenny Fieldsová. Nepochybovala, že ak ona raz bude mať deti, bude ich ľúbiť rovnako – či budú mať dvadsať, alebo dva roky; v dvadsiatke ju možno budú potrebovať ešte väčšmi. Čo vlastne potrebuje dvojročné dieťa? S malými deťmi bolo v nemocnici najmenej práce. Čím boli staršie, tým boli náročnejšie a tým menej ich niekto chcel alebo ľúbil.

Jenny mala pocíti, akoby vyrástla na nejakej obrovskej lodi a nikdy nevidela strojovňu, a už vôbec netušila, čo sa v nej odohráva. Páčilo sa jej, že v nemocnici sa všet-

ko zredukovalo na to, čo človek zjedol, či mu to osožilo a kde to skončilo. Ako dieťa nikdy nevidela špinavý riad; vlastne bola presvedčená, že keď ho slúžky odniesli zo stola, vyhodili ho (trvalo dosť dlho, kým ju pustili do kuchyne). A keď každé ráno priváľal mliekarenský nákladniak mlieko vo fľašiach, Jenny si dlho myslela, že im vozí aj dennú zásobu riadu. Tie zvuky – rinčanie skla a buchot – sa ponášali na rámus ozývajúci sa spoza zatvorených dverí kuchyne, nech tam s ním už slúžky robili čokoľvek.

Otcovu kúpeľňu Jenny Fieldsová prvý raz videla, až keď mala päť rokov. Vypátrala ju raz ráno, keď sa vydala za vôňou otcovej kolínskej. Objavila sprchovací kút orosený od pary – na rok 1925 celkom moderný –, jeho vlastnú záchodovú misu, rad fľaštičiek, takých odlišných od matkiných, až sa nazdávala, že odhalila skryšiu neznámeho muža, ktorý žil tajne celé roky v ich dome. Nebola ďaleko od pravdy.

V nemocnici Jenny presne vedela, ktorý predmet sa na čo používa, a nachádzala jasné odpovede takmer na všetky otázky, odkiaľ čo pochádza. Keď bola malá, v Dog's Head Harbore mali všetci členovia rodiny vlastné kúpeľne, vlastné izby a vlastné dvere s vlastnými zrkadlami na vnútornej strane. V nemocnici nebolo súkromie posvätné; nič tam nebolo posvätné; ak chcel človek zrkadlo, musel oň požiadať sestru.

Najtajomnejšia vec, ktorú jej v detstve dovolili na vlastnú päsť preskúmať, bola pivnica a veľký hlinený hrniec, ktorý každý pondelok naplnili pošvicami šablovitými. Matka ich večer poprášila kukuričnou múkou a každé ráno ich preplachovali čerstvou morskou vodou z dlhej rúry, ktorá viedla do pivnice priamo z mora. Koncom týždňa boli pošvice tučné a očistené od piesku, nezmetili sa do lastúr a odporne dlhé krky sa im hojdali v slanej vode. Jenny ich v piatok pomáhala kuchárke triediť; mŕtve pri dotyku nestáhovali krk.

Jenny si vyprosila knihu o pošviciach. Dozvedela sa o nich všetko: ako jedia, ako sa rozmnožujú, ako rastú. Bol to prvý živý tvor, ktorého dokonale spoznala – jeho život, sexualitu, smrť. Ľudské bytosti v Dog's Head Harbore neboli také prístupné. Jenny Fieldsová v nemocnici doháňala stratený čas; zisťovala, že ľudia nie sú o nič záhadnejší ani príťažlivejší ako pošvice.

„Moja matka,“ napísal Garp, „nemala zmysel pre jemné rozdiely.“

Jediný nápadný rozdiel medzi pošvicami a ľuďmi, ktorý si mohla všimnúť, spočíval v tom, že väčšina ľudí má istý zmysel pre humor; Jenny bol však humor cudzí. Medzi bostonskými sestričkami v tom čase koloval obľúbený vtip, ale Jenny Fieldsovej nepripadal ktovieako smiešny. Súvisel s jednou z bostonských nemocníc. Tá, v ktorej pracovala Jenny, sa nazývala U milosrdných, druhá Massachusettská všeobecná, takzvaná Masovka, a ďalšia Nemocnica Sedembolestnej Panny Márie, v skratke Bolest'.

Jedného dňa, začínal sa vtip, zastavil bostonského taxikára muž, ktorý sa k nemu dotackal od obrubníka takmer v podrepe. Tvár mal fialovú od bolesti; buď sa dusil, alebo zadržiaval dych, takže slová z neho liezli ako z chlpacej deky. Taxikár mu otvoril dvere, pomohol mu nastúpiť a muž sa zvalil na dlážku pri zadných sedadlách s kolenami pritísnutými k hrudi.

„Špitál! Rýchlo!“ skríkol.

„Bolest'?“ spýtal sa taxikár. To bola najbližšia nemocnica.

„Keby len to,“ zastonal muž. „Myslím, že mi ho Molly práve odhryzla.“

Jenny Fieldsovej sa iba málo vtipov videlo smiešnych, a tento k nim rozhodne nepatril. Len nijaké vtipy o mužských prirodzeniach, od toho sa Jenny dištancovala. Na vlastné oči sa presvedčila, aké problémy vie narobiť mužské prirodzenie; deti pritom neboli to najhoršie. Prirodzene, stretla sa so ženami, ktoré nechceli deti a boli ne-

šťastné, že oľarchaveli; tie by nemali byť matkami, uvažovala Jenny – hoci ľutovala skôr deti, čo sa im narodili. Stretla sa aj s ľuďmi, ktorí túžili po potomkoch, a tí v nej prebudili túžbu po vlastnom dieťati. Raz ho bude chcieť aj ona – ale iba jedno. Problém však spočíval v tom, že chcela mať čo najmenej do činenia s mužským prirodzením, a už vôbec netúžila zapliesť sa s nejakým chlapom.

Liečba mužského prirodzenia, ktorú Jenny videla, súvisela predovšetkým s vojakmi. Americká armáda začala využívať výhody objavu penicilínu až v roku 1943 a mnohí vojaci ho dostali až v roku 1945. V bostonskej Nemocnici u milosrdných používali začiatkom roka 1942 pri liečbe pohlavných chorôb zväčša sulfonamidy a arzén. Sulfatiazol predpisovali na kvapavku – odporúčalo sa k nemu veľa vody. Pri liečbe syfilisu ordinovali v časoch pred penicilínom neoarsfetamín; Jenny Fieldsová bola presvedčená, že práve táto metóda je príkladom, k čomu môže viesť sex – chemické zloženie ľudského tela narúšajú arzénom, aby ho vyčistili!

Dalšia metóda liečby mužského prirodzenia bola lokálna a vyžadovala si navyše veľa tekutín. Jenny pri tomto procese dezinfekcie často asistovala, pretože pacienti museli venovať zvýšenú pozornosť, zavše ho dokonca bolo treba pridržať. Išlo o jednoduchú procedúru: do penisu sa cez nič netušiacu močovú trubicu vstreklo až sto kubíkov tekutiny, ktorá z neho vzápätí vytiekla; všetkým mužom sa však zákrok videl dosť surový. Nástroj, ktorý pri tomto spôsobe liečby používali, vymyslel istý pán Valentín a po ňom ho aj nazvali. Ešte dlho po tom, čo irigátor doktora Valentína zdokonalili a neskôr nahradili iným prístrojom, sestry bostonskej Nemocnice u milosrdných nazývali tento zákrok valentínsky darček – podľa Jenny Fieldsovej to bol primeraný trest pre milencov.

„Moja matka,“ napísal Garp, „nebola romanticky založená.“

Keď si vojak v kine začal presadávať – keď sa jej prvý raz pokúsil dotknúť –, Jenny Fieldsová si pomyslela, že by si zaslúžil valentínsky darček. Nemala však so sebou irigátor, bol priveľký, aby sa jej vošiel do kabelky. Navyše jeho použitie si vyžadovalo pacientovu spoluprácu. Zato však mala skalpel, bez neho sa nikam nepohla ani na krok. Neukradla ho na chirurgii, bol vyradený a hrot mal vyštrbený (pravdepodobne niekomu spadol na zem alebo do výlevky) – na jemnú prácu sa už nehodil, ale Jenny ho nepotrebovala na jemnú prácu.

Najskôr jej narobil diery do malých vrecúšok v hodvábnej podšívke, ale potom našla časť starého puzdra teplomeru a nasadila ho na hrot čepele ako vrchnáčik na plniace pero. Keď sa vojak presunul k nej a vyložil si ruku na operadlo, o ktoré sa mali (nezmyselne) deliť, zložila vrchnáčik. Vojakova dlhá ruka ovisala cez koniec operadla; mykalo mu ňou, ako v slabinách koňa, ktorý zo seba striasa muchy. Jenny jednou rukou držala skalpel v kabelke, ktorú zvierala druhou na svojom bielom lone. Predstavovala si, že jej biela sesterská rovnošata žiari ako svätý štít a toto svetlo k nej z akéhosi zvráteného dôvodu privábilo ten odporný hmyz vedľa nej.

„Moja matka,“ napísal Garp, „sa mala celý život na pozore pred zlodejmi kabeliek a zlodejmi dotykov.“

Vojakovi v kine nešlo o jej kabelku. Chytil ju za koleno. „Daj preč tú smradľavú paprču,“ zasyčala Jenny polohlasom. Niekoľko ľudí sa obrátilo.

„No tak, počkaj,“ zamrmľal vojak a ruka mu vystrelila pod jej rovnošatu. Zistil, že Jenny stíska stehná a hneď nato, že mu celú ruku, od pleca až po zápästie, rozrezala ako zrelý melón. Čistým rezom mu rozpárala výložku a košeľu, skalpel hladko preťal pokožku a svaly a obnažil lakťový kĺb až na kosť. („Keby som ho chcela zabiť,“ vysvetľovala neskôr Jenny policajtom, „prerezala by som mu zápästie. Viem, ako ľudia vykrvácajú.“)

Vojak zreval. Vstal, zatackal sa a nezranenou rukou začal tlačiť Jenny po hlave; tak ju tresol do ucha, až jej v ňom zazvonilo. Zahňala sa skalpelom a odfikla mu kúsok hornej pery približne v tvare a hrúbke nechta na palci. („Nechcela som ho podrezať,“ povedala neskôr policajtom. „Chcela som mu odrezať nos, ale netrafilá som.“)

Skuvíňajúci vojak sa po štyroch odplazil uličkou medzi sedadlami do bezpečia osvetleného vestibulu. Nejaký divák v sále skučal od strachu.

Jenny obtrela skalpel o sedadlo, odložila ho nazad do kabelky a čepeľ zakryla puzdrom na teplomer. Potom zamierila do vestibulu, odkiaľ sa ozýval nárek a riaditeľ kina kričal cez pootvorené dvere do temnej sály: „Nie je tu lekár? Prosím vás, nie je tu nejaký lekár?“

Bola tu zdravotná sestra, a tá vyšla von, aby v rámci svojich schopností poskytla pomoc. Keď ju vojak zazrel, omdlel, a nebolo to zo straty krvi. Jenny vedela, akým kľamným dojmom pôsobí silné krvácanie povrchových rán. Pochopiteľne, hlbší rez na vojakovej ruke si vyžadoval okamžité ošetrenie, ale nehrozilo, že vykrváca. Okrem Jenny to však nevedel zrejme nik – muž bol celý zakravený a Jennina rovnošata tiež. Zamestnanci kina si rýchlo uvedomili, že ho má na svedomí ona. Nedovolili jej, aby sa vojaka v bezvedomí čo len dotkla, a ktosi jej vytrhol z rúk kabelku. Bláznivá ošetrovateľka! Šialená vrahynia! Jenny Fieldsová zachovala pokoj. V duchu si vravela, že musí počkať, kým sa dostavia zodpovedné orgány, ktoré pochopia danú situáciu. Lenže ani policajti sa k nej nesprávali veľmi prívetivo.

„Chodíte s tým mužom už dlho?“ spýtal sa jej jeden cestou na policajnú stanicu.

Neskôr sa pridala druhý: „Odkiaľ ste vedeli, že vás chce napadnúť? Tvrdil, že sa vám chcel len predstaviť.“

„To je veľmi zákerná zbraň, zlatko,“ povedal jej tretí. „Čosi také by ste so sebou vôbec nemali nosiť. Tým si priam privolávané problémy.“

Jenny čakala, že situáciu vyriešia jej bratia. Obaja boli právnici z Cambridgea na druhej strane rieky. Jeden študoval a druhý učil na právnickej fakulte.

„Obaja zastávali názor,“ napísal Garp, „že právnická prax je vulgárna, ale štúdium práv vznešené.“

Keď prišli, veľa útechy jej neposkytli.

„Matke to zlomí srdce,“ povedal jeden.

„Mala si zostať na univerzite,“ poznamenal druhý.

„Keď je dievča samo, musí sa brániť,“ vyhlásila Jenny.

„Čo iné jej zostáva?“

Jeden z bratov sa jej však spýtal, či môže dokázať, že s tým mužom predtým nič nemala.

„Len tak medzi nami,“ pošepkal jej druhý, „chodila si s ním dlho?“

Nakoniec sa všetko objasnilo, lebo polícia zistila, že vojak pochádza z New Yorku, kde má manželku a dieťa. V Bostone bol na dovolenke a najväčšmi zo všetkého sa bál, že by sa o incidente mohla dozvedieť jeho žena. Všetci s ním súhlasili, že by to bolo strašné – pre všetkých zúčastnených –, a tak Jenny prepustili a z ničoho ju neobvinili. Keď sa začala rozčuľovať, že jej nevrátili skalpel, jeden z bratov jej povedal: „Prekristapána, Jenny, tak ukradneš iný, nie?“

„Neukradla som ho,“ namietala Jenny.

„Mala by si si nájsť nejakých priateľov,“ povedal jej brat.

„Na Wellesleyho univerzite,“ zopakovali obaja.

„Ďakujem vám, že ste prišli, keď som vám zavolala,“ povedala Jenny.

„Načo má človek príbuzných?“ odvetil jeden.

„Krv nie je voda,“ dodal druhý. Potom zbledol, zasiahnutý náhlou asociáciou – rovnošatu mala samú krv.

„Ja som slušné dievča,“ vyhlásila Jenny.

„Jennifer,“ oslovil ju najstarší brat, jej prvý životný vzor, pokiaľ šlo o múdrosť a všetko, čo je správne. „Neoplatí sa začínať si so ženáčmi,“ povedal vážne.

„Matke nič nepoviem,“ sľuboval druhý.

„A otcovi už vôbec nie,“ uistil ju prvý. Pri rozpačitom pokuse dať najavo trochu ľudského tepla na ňu zažmurkal. Pritom sa mu tak skrivili črty, že Jenny bola na okamih presvedčená, že jej prvý životný vzor začal trpieť záškľbmi tváre.

Bratia stáli vedľa poštovej schránky s plagátom strýčka Sama. Malý vojačik celý v hnedom sa spúšťal nadol z jeho obrovských rúk a chystal sa dopadnúť na mapu Európy. Pod plagátom bolo napísané: PODPORUJTE NAŠICH CHLAPCOV! Starší brat pozrel na Jenny upierajúcu pohľad na plagát.

„A nezačínaj si s vojakmi,“ dodal, hoci o niekoľko mesiacov sám narukoval. Patril k tým, ktorí sa z vojny nevrátili. Matke tým zlomil srdce, hoci o lámaní srdca sa predtým vyjadroval s pohrdaním.

Jennin jediný zvyšný brat zahynul pri nehode na jachte dávno po skončení vojny. Utopil sa niekoľko míľ od pobrežia Dog's Head Harbor, kde sa rozkladalo sídlo rodiny Fieldsovcov. O jeho smútiacej žene Jennina matka vyhlásila: „Je ešte mladá a príťažlivá a deti nie sú protivné. Aspoň zatiaľ. Nepochybujem, že po primeranom čase si niekoho nájde.“ Bratova vdova sa asi rok po jeho smrti obrátila na Jenny s otázkou, či si myslí, že už uplynul „primeraný čas“ a môže sa pustiť do toho, čo treba urobiť, „aby si našla niekoho iného“. Bála sa, aby neurazila Jenninu matku. Chcela vedieť, či Jenny pokladá za správne, aby už prestala smútiť.

„Ak necítiš potrebu smútiť, načo to robíš?“ spýtala sa jej Jenny. Vo svojej autobiografii napísala: „Tej chuderke musel človek radiť, čo má *cítiť*.“

„Matka vyhlásila, že to bola najhlúpejšia žena, akú v živote poznala,“ napísal Garp. „A pritom absolvovala Wellesleyho univerzitu.“

Lenže keď sa Jenny Fieldsová rozlúčila s bratmi pri malom penzióne neďaleko Nemocnice u milosrdných, kde bývala, bola príliš zmätená, aby sa rozčúlila. Navyše sa

necítila dobre – bolelo ju ucho, do ktorého ju udrél vojak, a svaly medzi lopatkami mala stiahnuté v krčči, takže nemohla poriadne spať. Pomyslela si, že si tam zrejme čosi priškripla, keď ju zamestnanci kina vo vestibule zdrapili a vykrútili jej ruky za chrbát. Spomenula si na termofory, ktoré vraj pomáhajú na boľavé svaly, vstala z postele, zamierila ku skrini a rozbalila jeden z matkiných darčkových balíčkov.

Nebol v ňom termofor. Matka zrejme použila eufemizmus pre čosi, o čom nedokázala otvorene hovoriť. V balíčku bol irigátor. Jennina matka vedela, akú má funkciu, a Jenny tiež. V nemocnici ho pomáhala zavádzať mnohým pacientkám, hoci tam ich často nepoužívali na zabránenie počatia po sexuálnom akte, ale v rámci všeobecnej dámskej hygieny a pri liečbe pohlavných chorôb. Jenny ho pokladala za jemnejšiu, príjemnejšiu verziu valentínskeho darčeka.

Jenny postupne otvorila všetky matkine balíčky. V každom bol irigátor. „Prosím ťa, používaj ho, drahá!“ prosila ju matka. Jenny vedela, že matka, hoci to nemyslí zle, predpokladá, že sa vo veľkom oddáva nezáväzným sexuálnym aktivitám. Bezpochyby, ako by matka dodala, „odkedy odišla z Wellesleyho univerzity“. Matka bola presvedčená, že odvtedy Jenny smilní (ako by sa určite vyjadřila), až sa hory zelenajú.

Jenny Fieldsová vliezla znovu do postele s irigátorom naplneným teplou vodou a vopchala si ho medzi lopatky; dúfala, že uzávery, ktoré bránili tomu, aby voda vytiekla z hadičky, budú fungovať, ale pre istotu držala hadičku v rukách ako malý gumený ruženec a trysku s miniatúrnymi otvormi vložila do prázdneho pohára. Celú noc potom počúvala, či irigátor netečie.

V tomto špinavo zmýšľajúcom svete, uvažovala, ste buď niečou manželkou, alebo niečou kurvou – prípadne na najlepšej ceste stať sa jedným či druhým. Ak nepatríte do niektorej z týchto kategórií, všetci sa vám pokúšajú na-

hovoríť, že s vami nie je niečo v poriadku. Lenže so mnou je všetko v poriadku, pomyslela si.

Prirodzene, toto bol iba začiatok knihy, ktorá o mnoho rokov neskôr Jenny Fieldsovú preslávila. Akokoľvek bez obalu je to vyjadrené, o jej životopise tvrdili, že preklenul zvyčajnú priepasť medzi literárnou kvalitou a popularitou; Garp však tvrdil, že kniha jeho matky má „rovnaké literárne kvality ako katalóg firmy Sears a Roebuck“.

Čo však spôsobilo, že Jenny Fieldsová zvlgárnela? Nemohli za to jej bratia právnici ani vojak v kine, ktorý jej zakrvavil rovnošatu. Nemali to na svedomí ani irigátory, hoci pre ne neskôr dostala výpoveď z bytu. Jej domáca (popudlivá osoba, ktovieprečo presvedčená, že všetkým ženám ustavične hrozí, že ich opantá lascivnosť) objavila v Jenninej izbičke s kúpeľňou deväť irigátorov. Zrejme usúdila, že to súvisí s pocitom viny: podľa znepokojenej domácej to bola známkou takého veľkého strachu z nákazy, že prekonával dokonca aj jej vlastné obavy. Alebo to mohlo byť čosi ešte horšie: nadbytok irigátorov predstavoval skutočnú a hrozivú potrebu výplachov; dôvody, ktoré k čomusi takému viedli, prenasledovali domácu v jej najhorších snoch.

Nedá sa ani naznačiť, čo vyvodila z dvanástich párov ošetrovateľských topánok. Jenny pripadala celá vec náramne absurdná – navyše si uvedomila, že k rodičovským darom sa stavia rozporuplne – takže sa ani veľmi nebránila. Odsťahovala sa.

To z nej však neurobilo vulgárnu ženu. Pretože bratia, rodičia a domáca predpokladali, že vedie nemravný život – hoci im na to neposkytovala najmenší dôvod –, Jenny sa rozhodla, že všetky prejavy nevinnosti sú nanič, a zaujala obranné stanovisko. Prenajala si malý byt, čo vyvolalo ďalší príval zabalených irigátorov od matky a ošetrovateľských topánok od otca. Napadlo jej, že si myslia: Ak už má byť kurva, nech je aspoň čistá a dobre obutá.

Vojna jej svojím spôsobom nedovoľovala, aby sa trápila tým, že ju rodina nechápe, a nemohla tak podľahnúť trpkosti a sebaľúti. Jenny nad ničím dlho nerozmýšľala. Bola dobrá sestra a mala čoraz viac práce. Mnohé kolegyně vstúpili do armády, ale Jenny netúžila zmeniť rovnošatu ani cestovať: bola samotárka a nechcelo sa jej zoznamovať s novými ľuďmi. Navyše ju rozčuľovala hierarchia hodností v Nemocnici u milosrdných; usudzovala, že v polnom lazarete by to mohlo byť ešte horšie.

Predovšetkým by jej však chýbali bábätká. To bola pravá príčina, prečo zostávala, keď toľko sestier odchádzalo. Cítila, že ako ošetrovatelka vydáva zo seba to najlepšie pri matkách a novorodencoch – a zrazu sa začali vo veľkom rodiť deti, ktorých otcovia boli preč, alebo boli mŕtvi či nezvestní. Jenny najväčšmi túžila povzbudiť tieto matky. Vlastne im závidela. Podľa nej to bola ideálna situácia; žena sama s novorodencom, manžel zostrelený z oblohy kdesi nad Francúzskom. Mladá žena s vlastným dieťaťom a životom pred sebou – len vo dvojici. Dieťa bez záväzkov, uvažovala Jenny Fieldsová. Bolo to takmer ako nepoškvrnené počatie. Aspoň v budúcnosti nebude potrebná nijaká liečba mužského prirodzenia.

Pochopiteľne, tieto ženy neboli so svojím údelom vždy také spokojné, ako Jenny predpokladala. Mnohé žiaľili alebo sa cítili opustené; niektorým sa protivili vlastní novorodenci; túžili po manželovi a otcovi svojich detí. Jenny Fieldsová ich však povzbudzovala – vychvaľovala samotu a vysvetľovala im, aké majú šťastie.

„Vari neveríte, že ste dobrá žena?“ pýtala sa ich. Väčšina si to o sebe myslela.

„A nie je vaše dieťaťko krásne?“ Väčšina o tom bola presvedčená.

„A čo otec? Aký bol?“ Povaľač, pomysleli si mnohé. Sviňar, nevychovanec, klamár – kurevník jeden mizerný! Lenže teraz je mŕtvy! rozvzlykali sa niektoré.

„Tak ste na tom lepšie ako predtým, nie?“ povedala Jenny.

Podaktoré pacientky sa na to začali dívať z Jenninho uhla pohľadu, ale jej povest' v nemocnici týmito križiac-kymi výpravami utrpela. Postoj nemocnice k slobodným matkám spravidla nebol taký povzbudzujúci.

„Nepoškvrnená Panna Mária Jenny,“ vraveli ostatné sestry. „Nechce dieťa jednoduchým spôsobom. Tak pre-čo oň nepožiadá Pána Boha?“

Vo svojej autobiografii Jenny napísala: „Chcela som byť zamestnaná a chcela som žiť sama. To zo mňa urobilo sexuálne podozrivú osobu. Potom som chcela dieťa, ale nechcela som sa s nikým deliť o svoje telo ani život, aby som ho mohla mať. Aj preto som bola sexuálne podozrivá.“

A to prispelo k tomu, že z vulgárnela. (Z toho vyplynul aj slávny názov jej knihy: *Sexuálne podozrivá*, životopis Jenny Fieldsovej.)

Jenny zistila, že rešpekt si človek získa skôr tým, že ľudí šokuje, ako úsilím žiť vlastným životom a zachovávať si pritom trochu súkromia. Zdôverila sa ostatným sestram, že si jedného dňa nájde muža, ktorý ju privedie do druhého stavu – len to a nič viac. Neráta s možnosťou, že by na to potreboval viac ako jeden pokus, dodala. Prirodzene, sestry sa nemohli dočkať, až to vyklebetia každému, kto sa naskytne. Zakrátko dostala Jenny niekoľko návrhov. Musela sa rýchlo rozhodnúť: mohla sa utiahnuť, zahanbená, že jej tajomstvo vyšlo najavo, alebo sa mohla správať bezočivo.

Istý medik jej navrhol, že sa dobrovoľne podujme na tú úlohu, ak mu dá minimálne šesť príležitostí cez trojdňový víkend. Jenny ho odbila, že mu zjavne chýba seab dôvera; chce dieťa, ktoré bude seabedomejšie.

Jeden anestéziológ sa dokonca ponúkol, že dieťaťu zaplatí vzdelávanie až do skončenia vysokej školy, ale Jenny mu povedala, že má blízko posadené oči a krivé zu-

by, a nemieni svoje budúce dieťa zatažiť takými hendi-kepmi.

Najsurovšie sa k nej zachoval priateľ jednej z kolegýň; v nemocničnom bufete ju šokoval tým, že jej podal takmer plný pohár akejsi matnej hustej tekutiny.

„Spermie,“ kývol hlavou smerom k poháru. „To všetko na jediné vystreknutie – nie som nijaký trochár. Ak dáš chlapovi len jednu príležitosť, som pre teba ten pravý.“ Jenny držala odporný pohár a chladnokrvne si ho prezerala. Bohvie, čo v ňom bolo v skutočnosti. „To je iba ukážka môjho materiálu,“ zaškeril sa. „Semena koľko len chceš.“ Jenny vyliala pohár do kvetináča.

„Chcem dieťa,“ odvetila. „Nemienim si založiť farmu na spermie.“

Jenny vedela, že to nebude jednoduché. Naučila sa znášať posmešky a v rovnakom duchu odpovedať.

A tak usúdili, že Jenny má hrošiu kožu a zachádza príďaleko. Žart je žart, ale Jenny to brala príliš vážne. Budť trvala na svojom z tvrdohlavosti, alebo – čo bolo ešte horšie – to myslela naozaj vážne. Kolegom sa ju nepodarilo rozosmiať, ani dostať do postele. Garp dilemu svojej matky opísal takto: „Pochopili, že sa cítí nad nich nadržaná. To sa nepáči nijakým kolegom.“

Preto voči Jenny Fieldsovej zaujali tvrdý postoj. Bolo to kolektívne rozhodnutie – prirodzene, „pre jej vlastné dobro“. Rozhodli sa odtrhnúť Jenny od novorodencov a ich matiek. Deti jej lezú na mozog, vyhlásili. Nijaké pôrodnické oddelenie pre Jenny Fieldsovú. Držte ju čo najďalej od inkubátorov – má príliš mäkké srdce alebo jej mäkne mozog.

A tak Jenny Fieldsovú odlúčili od matiek a bábätiak. Všetci sa zhodli, že je dobrá sestra – treba to s ňou skúsiť na jednotke intenzívnej starostlivosti. Zo skúsenosti vedeli, že sestra, ktorá slúži v nemocnici U milosrdných na jednotke intenzívnej starostlivosti, rýchlo stratí záujem o vlastné problémy. Prirodzene, Jenny vedela, prečo ju

poslali preč od bábätiek, a mrzelo ju, že majú takú nízku mienku o jej sebaovládání. Pretože to, po čom túžila, sa im videlo čudné, predpokladali, že má aj slabú sebadisciplínu. Ľuďom chýba logika, uvažovala Jenny. Uvedomovala si, že má dosť času otarchavieť. Nemusí sa ponáhľať. Je to iba súčasť dlhodobého plánu.

Teraz zúrila vojna. Na jednotke intenzívnej starostlivosti ju videla z väčšej blízkosti. Z vojenských nemocníc im posielali špeciálnych pacientov a vždy šlo o smrteľné prípady. Často to boli starší ľudia, ktorí už stratili vôľu žiť; úrazy z tovární, obeť autonehód a strašné úrazy detí. Väčšinou to však boli vojaci. V ich prípade nešlo o nehody.

Jenny si vojakov rozdelila do štyroch kategórií.

1. Muži, ktorí utrpeli popáleniny – zväčša na palube lode (najťažšie prípady im posielali z Chelseaskej námornej nemocnice), ale sem-tam aj v lietadle a na zemi. Jenny ich nazývala Povrchoví.

2. Muži s priestrelom alebo ťažkým poranením životne dôležitých orgánov; mali problémy s vnútornosťami a Jenny im hovorila Vnútorní.

3. Muži, ktorých zranenia pripadali Jenny takmer mystické; mali poškodené hlavy alebo chrbtice a nachádzali sa skôr na druhom svete ako tu. Niekedy boli ochrnutí, inokedy len neprítomní duchom. Jenny ich volala Neprítomní. Občas niektorý z Neprítomných spadol aj do kategórie Povrchových a Vnútorných; tých nazývali rovnako v každej nemocnici.

4. Stratení.

„Môj otec,“ napísal Garp, „bol Stratený. Z matkinho hľadiska musel byť preto veľmi prítiažlivý. K nikomu a ničomu ho neviazali nijaké putá.“

Garpov otec bol vežový strelec, ktorému sa vo vzduchu nad Francúzskom stala nehoda, čo sa vlastne nedá nazvať nehodou.

„Vežový strelec,“ napísal Garp, „bol členom posádky bombardéra a v pozemnej protiletadlovej palbe bol naj-

zraniteľnejší. Hovorili jej flak a strelcovi často pripomínala rýchlu letiacu atramentovú škvrnu, ktorú vystrelili do vzduchu a na oblohe sa rozpíjala ako na pijaku. Drobný muž (aby sa strelec zmestil do veže, bolo výhodnejšie, keď bol menšieho vzrastu) sa krčil pri svojich guľometoch v malom, tesnom hniezdočku – akomsi zámotku, v ktorom vyzeral ako hmyz zaliaty do skla. Strelecká veža bola kovová guľa s okrúhlym okienkom zasadená do trupu lietadla B-17 ako vyvalený pupok – ako bradavka na bruchu bombardéra. V tejto maličknej kupole boli dva päťdesiatkalibrové guľomety a drobný muž, ktorého úlohou bolo sledovať hľadáčikom bojové lietadlo útočiace na jeho bombardér. Keď sa vežička obracala, strelec sa obracal zároveň s ňou. Z guľometu sa strieľalo stisnutím tlačidiel umiestnených na drevených rukoviatkach; strelec, čo ich zvieral v rukách, budil dojem nebezpečného embrya visiaceho v absurdne obnaženom amniotickom vaku, ktoré chce chrániť svoju matku. Pomocou rukoviatok sa navyše obracala celá veža – až do istého bodu, aby nezasiahol vlastných.

„S oblohou pod sebou musel strelec cítiť strašný chlad, navyše bol prilepený k lietadlu ako nejaký dodatočný fór. Počas pristávania sa strelecká veža vťahovala dovnútra – zvyčajne. Ak sa nevtiahla, pri zosadnutí na starú makadamovú dráhu od nej odskakovali iskry – rovnako dlho a prudko, ako keď brzdí auto.“

Poddôstojník technickej zbrojnej služby seržant Garp, zosnulý strelec, ktorého dôvernú znalosť násilnej smrti netreba zveličovať, slúžil pri Ôsmom leteckom zbore, ktorý bombardoval Európu z Anglicka. Predtým ako zo seržanta Garpa urobili vežového strelca, lietal ako predný strelec v B-17C a ako stredný strelec v B-17E.

Garp nemal rád strelecké zariadenie v B-17E. V trupe lietadla sa tísli dvaja strelci, podstavce ich guľometov boli umiestnené oproti sebe, a keď jeho spolubojovník potočil zbraň v tej istej chvíli ako on, zasiahol Garpa do

jednej či druhej sluchy. Práve pre tieto problémy boli v modernejších typoch bombardérov guľomety stredných strelcov usporiadané šachovnicovo. Táto inovácia však prišla pre seržanta Garpa prineskoro.

Jeho prvou bojovou úlohou bol denný nálet bombardérov B-17E na Rouen vo Francúzsku 17. augusta 1942, pri ktorom nezaznamenali nijaké straty. Technik seržant Garp dostal v postavení stredného strelca od svojho spolu bojovníka jeden úder do ľavého a dva do pravého ucha. Časť problému spočívala v tom, že druhý strelec bol v porovnaní s ním veľký: lakte mal v úrovni jeho uší.

Vo vežovej strielni sedel prvý deň nad Rouenom istý Fowler, chlapík ešte menší než Garp. Pred vojnou pôsobil ako džokej. Bol lepší strelec než Garp, ale Garp túžil po jeho mieste v strielni. Bol sirota, samota mu však zrejme vyhovovala a hľadal únik pre tesnou blízkosťou a ustavičným vrážaním do druhého stredného strelca. Pocho-piteľne, tak ako mnoho iných strelcov, aj Garp sníval o svojej päťdesiatej či koľkej akcii, dúfal, že ho po nej preložia k Druhému leteckému zboru – k veliteľstvu bombardovacieho výcviku –, kde by sa mohol utiahnuť do bezpečia ako strelecký inštruktor. Ale až kým Fowler nezahynul, Garp mu závidel jeho súkromie, džokejský pocit odlúčenosti.

„Je to odporný brloh, ak si ho človek poriadne zaprdí,“ poznamenal Fowler. Bol to cynik so suchým, nepríjemným kašľom a zlou povestou medzi sestrami poľnej nemocnice.

Fowler prišiel o život pri núdzovom pristátí na nevydláždenej ceste. Vysúvacie kolesá podvozka sa odtrhli v nejakom výmole a celé pristávacie zariadenie sa pokazilo. Bombardér sťažka dopadol na brucho, šmýkal sa a rozpučil streleckú vežu s rovnakou silou ako padajúci strom bobuľku hrozna. Keď na Fowlerovi, ktorý vždy tvrdil, že väčšmi dôveruje strojom ako koňom alebo ľuďom, pristál trup lietadla, krčil sa v nevťahnutej stre-

leckej veži. Strední strelci vrátane seržanta Garpa videli, ako sa spod brucha bombardéra sypú trosky. Po bočník eskadry, ktorý bol najbližším očitým svedkom pristátia, vracal v džípe. Veliteľ eskadry nemusel čakať na oficiálne potvrdenie Fowlerovej smrti, aby ho mohol v jeho funkcii nahradiť druhým najmenším vojakom. Drobný poddôstojník technickej zbrojnej služby seržant Garp chcel byť vždy strelcom vo veži. Stal sa ním v septembri 1942.

„Moja matka si odjakživa potrpela na podrobnosti,“ napísal Garp. Keď priviezli nový úraz, Jenny Fieldsová sa hneď vypytovala lekára, ako k nemu došlo. V duchu si jednotlivé prípady ticho klasifikovala: Povrchoví, Vnúterní, Neprítomní, Stratení. Vymýšľala si pritom malé triky, ktoré jej pomáhali zapamätať si ich mená a okolnosti zranenia. Takže: vojak Glostee si dolámala kosti, podporučík Potter spadol pod motor, desiatnik Coolkin prišiel o guľky, kapitán Flynn pristál na plný plyn, major Longfellow dobásl pod delom.

Technik seržant Garp bol záhada. Pri tridsiatom piatom lete nad Francúzskom prestal malý vežový strelec strieľať. Pilot si všimol, že z veže nešľahá oheň guľometnej paľby, a pomyslel si, že Garp dostal zásah. Pokiaľ k tomu naozaj došlo, pilot to v útrobach lietadla necítil. Dúfal, že ani Garp veľa necítil. Po pristátí dal pilot Garpa rýchlo preniesť do príviesného vozíka sanitnej motoriky; všetky zdravotnícke vozy boli obsadené. Len čo drobného technického seržanta posadili do príviesu, začal sa hrať sám so sebou. Príviesný vozík mal pre prípad nečasu plátnenný kryt; pilot ho rázne zatiahol. Kryt mal malé okrúhle okienko, cez ktoré mohli lekár, pilot a všetci zhromaždení pozorovať seržanta Garpa. Na takého malého chlapa mal nevídajú erekciu, ale nehral sa so svojím prirodzením o nič skúsenejšie ako malé decko – ani zďaleka nie tak zručne ako opičiak v zoologickej záhrade. Ako

on však vykukoval zo svojej klieťky a upieral úprimný pohľad na tváre ľudí, ktorí ho pozorovali.

„Garp?“ oslovil ho pilot. Garp mal čelo zafíkané zväčša zaschnutou krvou, ale z leteckej čiapky prilepenej na temeno mu kvapkala krv; nebolo však na ňom vidieť nijaké zranenie. „Garp!“ zakričal naňho pilot. V kovovej kúpole, kde boli umiestnené päťdesiatkalibrové guľomety, vznikla trhlina; nejaký flak zrejme zasiahol hlavne guľometov, poškodil podstavec a uvoľnil držadlá so spúšťami, hoci Garpovým rukám sa nič nestalo – ibaže ich mal pri masturbácii nešikovné.

„Garp!“ skríkol pilot.

„Garp?“ zopakoval Garp. Napodobňoval pilota ako bystrý papagáj alebo vrana. „Garp,“ povedal Garp, ako by sa to slovo práve naučil. Pilot povzbudzujúco prikývol, aby si spomenul na svoje meno. Garp sa usmial. „Garp,“ povedal. Zrejme si myslel, že sa tak ľudia zdravia. Nie ahoj, ahoj! – ale Garp, Garp!

„Ježiši, Garp,“ povedal pilot. V okružlom okienku streleckej veže sa črtali diery a pukliny. Zdravotník otvoril zips na okienku v kryte a zahľadel sa Garpovi do očí. Niečo s nimi nebolo v poriadku, pretože sa každé nezávisle od druhého obracalo; zdravotník si pomyslel, že Garpovi sa svet pred očami pravdepodobne vynára, stráca a zasa vynára – pokiaľ vôbec niečo videl. Pilot a zdravotník v tej chvíli nemohli vedieť, že ostré tenké úlomky z protiletadlovej paľby poškodili jeden z okulomotorických nervov Garpovho mozgu – rovnako ako jeho ďalšie časti. Okulomotorický nerv tvoria predovšetkým motorické nervové vlákna, ktoré povzbudzujú k činnosti väčšinu svalov očnej gule. Zvyšok Garpovho mozgu utrpel niekoľko rezných a sečných rán pripomínajúcich prefrontálnu lobotómiu – aj keď to bol zákrok veľmi ledaťboľý.

Zdravotník mal vážne obavy z toho, ako nedbalo prebehla lobotómia seržanta Garpa, a preto sa rozhodol, že mu nestiahne krvou nasiaknutú čiapku, ktorá mu prilie-

hala k hlave a zosunula sa tak, že sa dotýkala ligotavého gombíka, ktorý vyzeral, akoby Garpovi vyrastal z čela. Všetci sa obzerali po zdravotníkovom šoférovi, ale ten kdesi vracal a zdravotník usúdil, že bude musieť nájsť niekoho, kto si prisadne ku Garpovi, a sám riadiť motorku.

„Garp?“ skúšal si Garp na zdravotníkovi nové slovo.

„Garp,“ prisvedčil zdravotník. Garpa to zjavne potešilo. Oboma útlými rukami si držal svoje obrovské prirodzenie a úspešne masturboval.

„Garp!“ vyhrkol. Z hlasu mu zaznievala radosť, ale zároveň prekvapenie. Gúľal očami na svoje obecenstvo, prosil svet, aby sa pred ním vynoril a prestal sa hýbať. Nebol si istý, čo urobil. „Garp?“ spýtal sa pochybovačne.

Pilot ho potľapkal po ruke a kývol na ostatných členov posádky a pozemný personál, ako by chcel povedať: Musíme seržanta trochu podporiť, chlapi. Prosím vás, postarajte sa, aby sa cítil ako doma. A muži, s úctou a ohromením nad Garpovou ejakuláciou, naňho spoločne skríkli: „Garp! Garp! Garp!“ Znelo to ako upokojujúci zbor tuleňov, ktoré sa usilujú Garpa potešiť.

Garp šťastne prikyvoval, ale zdravotník ho chytil za ruku a úzkostlivo mu zašepkal: „Nie! Nehýb hlavou, dobre, Garp? Prosím ťa, nehýb hlavou.“ Garpove oči zabľúdili kamsi za pilota a zdravotníka, ktorí čakali, kým sa zase skrútnu naspäť. „Pokoje, Garp,“ zašepkal pilot. „Len sa nehýb a sed', dobre?“

Z Garpovej tváre vyžaroval nadpozemský pokoj. Malý seržant si oboma rukami držal ochabujúce prirodzenie a tváril sa, akoby vykonal presne to, čo si daná situácia vyžadovala.

V Anglicku nemohli pre seržanta Garpa nič urobiť. Mal šťastie, že ho previezli domov do Bostonu ešte pred koncom vojny. Postaral sa o to ktorýsi senátor. V úvodníku istých bostonských novín obvinili námorníctvo, že prepravuje ranených vojakov domov, iba ak pochádzajú z bohatých a vplyvných amerických rodín. V úsilí za-

medziť tomu nechutnému ohováraníu senátor vyhlásil, že ak ktorýkoľvek z vážne ranených vojakov bude mať to šťastie, že bude možné previezť ho do Ameriky, „dostane túto možnosť hoci aj sirota – tak ako ktokoľvek iný“. Nastal menší rozruch, aby našli ranenú sirotu, ktorá by potvrdila senátorove slová, ale nakoniec natrafili na toho pravého.

Technik seržant Garp bol nielen sirota, ale navyše aj idiot, ktorého slovnú zásobu tvorilo jediné slovo, takže sa novinárom nemohol sťažovať. A na všetkých fotografiách sa usmieval.

Keď slintajúceho seržanta priviezli do bostonskej Nemocnice u milosrdných, Jenny Fieldsová ho nevedela zaradiť. Bol bezpochyby Neprítomný, povolnejší ako dieťa, ale nebola si istá, čo ešte nemá v poriadku.

„Ahoj. Ako sa máte?“ spýtala sa ho, keď ho priviezli na vozíku – s úsmevom na tvári – na oddelenie.

„Garp!“ vybrechol. Okulomotorický nerv sa mu sčasti zregeneroval a oči mu teraz skôr skákali, ako sa krútili, ale na rukách mal obvazy podobné palčiakom – dôsledok hry s ohňom, ktorý vypukol v nemocničnom oddelení na palube lode, čo ho prevážala. Videl plamene a vystrel k nim ruky, zopár mu ich obľizlo aj tvár a oškvrklo obočie, takže Jenny pripomínal oholenú sovu.

S popáleninami bol Garp Povrchový a Neprítomný súčasne. S obviazanými rukami navyše prišiel o možnosť masturbovať, čo bola činnosť, ako sa písalo v jeho chorobopise, ktorej sa venoval často, úspešne a bez rozpakov. Tí, čo ho mohli od požiaru na lodi sledovať zblízka, sa obávali, že detinský strelec je čoraz skľúčenejší – vzali mu jeho jediné dospelé potešenie, prinajmenšom do čias, kým sa mu nezahoja ruky.

Prirodzene, bolo možné, že Garp má poškodené aj vnútorné orgány. V hlave mu uviazlo množstvo črepín, mnohé na takých chúlolistivých miestach, že sa nedali vy-

brat'. Poškodenie Garpovho mozgu sa teda nemuselo skončiť tou nešetrnou lobotómiou; vnútorná deštrukcia mohla pokračovať. „Naše celkové chátranie je dosť zložitá,“ napísal Garp, „aj bez prítomnosti flaku v organizme.“

Pred seržantom Garpom tam mali pacienta s podobne zasiahnutou hlavou. Niekoľko mesiacov bol na tom celkom dobre, rozprával sa sám so sebou a občas sa pomočil do postele. Potom mu začali vypadávať vlasy a robilo mu problémy dokončiť vetu. Krátko pred smrťou mu začali rásť prsia.

Podľa dôkazov, tieňov a bielych ihličiek na röntgenových snímkach bol strelec Garp pravdepodobne aj Stratený. Jenny Fieldsovej sa však páčil. Drobný upravený muž, bývalý strelec vo veži, mal nevinné, priamočiare požiadavky dvojročného dieťaťa. Volal „Garp!“, keď mal hlad, a „Garp!“, keď sa tešil; pýtal sa „Garp?“, ak ho niečo znepokojovalo alebo ak oslovoval neznámych ľudí, a hovoril „Garp“ bez otáznika, keď človeka spoznal. Zvyčajne robil, čo mu prikázali, ale nedalo sa naňho spoľahnúť; ľahko zabúdal, a ak v jednej chvíli poslúchal ako šesťročný chlapec, v inej sa správal neuvážlivo a nevysspytateľne ako poldruharočné decko.

Depresie, dôkladne opísané v prepravnej správe, sa ho zrejme zmocňovali zároveň s erekciami. V tých okamihoch stisol svojho úbohého zdureného vtáčika palčiakmi z obväzov a rozplakal sa. Plakal, pretože s gázou nemal taký príjemný pocit ako pri dotyku rúk, ktorý si z nedávnych čias pamätal, a pretože ho boleli ruky, len čo sa nimi niečoho dotkol. Vtedy si vždy k nemu prisadla Jenny Fieldsová. Škrabkala ho na chrbte medzi lopatkami, až kým nezaklonil hlavu ako mačka, a po celý čas sa mu prihovárala priateľským hlasom plným vzrušujúcich zmien tónu. Väčšina sestier oslovovala pacientov bezvýrazným, monotónnym hlasom, ktorý ich mal uspať, Jenny však bolo jasné, že Garp nepotrebuje spánok. Vede-

la, že je iba dieťa a že sa nudí – potreboval nejaké rozptýlenie. A tak ho zabávala. Púšťala mu rádio, ale niektoré programy Garpa rozčuľovali; nikto nevedel prečo. Pri iných mal zasa enormnú erekciu, čo viedlo k depresívnym stavom, a tak to pokračovalo. Jeden program, iba jediný raz, mu navodil v polospánku polúciu, čo ho tak prekvapilo a rozradostnilo, že odvtedy v ňom vzbudzoval nadšenie *poblád* na rádio. Lenže Jenny ten program už nikdy nenašla a nemohla mu dožičiť reprízu predstavenia. Vedela, že keby mohla chudáka Garpa napojiť na ten polučný program, jej práca a jeho život by boli šťastnejšie. Lenže také jednoduché to nebolo.

Vzdala sa pokusov naučiť ho nejaké nové slovo. Keď ho kŕmila a zistila, že mu chutí, povedala: „Dobré! To je dobré!“

„Garp!“ súhlasil.

Keď vyplul sústo na podbradník a skrivil tvár, povedala: „Zlé! Je to zlé, však?“

„Garp!“ zadúšal sa.

Prvou známkou zhoršovania jeho stavu, ktorú si Jenny všimla, bolo vynechávanie hlásky G. Raz ráno ju privítal pozdravom: Arp.

„Garp,“ odvetila mu pevne. „G-arp.“

„Arp,“ zopakoval. Vedela, že ho začína strácať.

Zo dňa na deň vyzeral mladší. V spánku sa oháňal päsťami a rozrážal nimi vzduch, špúlil pery, líca sa mu pohybovali, akoby cical, viečka sa mu chveli. Jenny strávil pri novorodencoch veľa hodín; vedela, že vežový strelec vo svojich snoch pije z prsníka. Chvíľu uvažovala, že mu na pôrodnom oddelení ukradne cumel', ale teraz sa od neho držala čo najďalej; rozčuľovali ju ich vtipy („Pozrite, Panna Mária Jenny kradne cumel' pre svoje dieťaťko. Kto je ten šťastný otec, Jenny?“) Dívala sa, ako seržant Garp v spánku cicia, a pokúšala sa predstaviť si, aké pokojné bude jeho posledné štádium, ako sa vráti do embryonálneho stavu a prestane dýchať pľúcami; ako

sa jeho osobnosť blažene rozdelí, polovica sa oddá snom vajička a druhá snom spermie. A nakoniec prestane úplne existovať.

Takmer sa to stalo. Garpovo dojčenské obdobie sa prejavovalo tak výrazne, že sa ako dojča budil podľa štvorhodinového plánu kŕmenia; dokonca aj plakal ako bábätko, tvár mal červenú, z očí mu raz-dva vyhĺkli slzy a rovnako rýchlo sa dal zase upokojiť – rádiom či Jenniným hlasom. Keď mu raz šúchala chrbát, odgrgol si. Jenny sa rozplakala. Sedela pri jeho posteli a želala mu rýchlu bezbolestnú cestu naspäť do materinského lona a ešte ďalej.

Keby sa mu tak zahojili ruky, uvažovala, potom by si mohol cmúľať palec. Keď sa prebudil zo svojich bábätkovských snov a túžil po dojení, alebo si to aspoň predstavoval, Jenny mu vložila do úst prst, aby jej ho cmúľal. Hoci mal normálny dospelý chrup, vo svojich predstavách bol bezzubý a nikdy ju nepohrýzol. Toto zistenie raz v noci priviedlo Jenny k tomu, že mu ponúkla prsník; neúnavne z neho poťahoval a vôbec mu nevadilo, že v ňom nič nie je. Jenny sa nazdávala, že ak ho bude ďalej dojiť, určite sa jej vytvorí mlieko; cítila v lone silné nutkanie – materské aj sexuálne. Jej pocity boli veľmi živé – chvíľu verila, že by mohla počať od toho, že dojčí bábätkovského vežového strelca.

Takmer sa to stalo. Lenže strelec Garp nebol vo všetkom dieťa. Raz v noci, keď ho dojčila, Jenny si všimla, že jeho erekcia nadvihla prikrývku; Garp sa ovieval nešikovnými obviazanými rukami, sklamane nariekal a lačne jej cmúľal prsník. A tak mu raz v noci pomohla; chytila ho chladnou napudrovanou rukou. Prestal ťahať, iba sa jej obtieral o prsník.

„Ar,“ zastonal. Prestal vyslovovať hlásku P.

Kedysi bol Garp, potom Arp a teraz už iba Ar; vedela, že zomiera. Zostávala mu už iba jedna samohláska a jedna spoluhláska.

Keď sa odbavil, cítila v ruke jeho vlhké a horúce semeno. Pod prikrývkou to voňalo ako v skleníku v lete, absurdne úrodne; rast, ktorý sa vymkol z ruky. Mohli by tam zasadiť čokoľvek, rozkvitlo by to. Garpovo semeno vnuklo Jenny Fieldsovej myšlienku: keby ho človek do skleníka trochu vylial, z hlíny by vypučali bábká.

Jenny o tom uvažovala dvadsaťštyri hodín.

„Garp?“ zašepkala.

Rozopla si živôtik šiat a odhalila prsia, ktoré vždy pokladala za priveľké. „Garp?“ zašepkala mu do ucha. Viečka sa mu zatrepotali, pery sa načiahli po prsníku. Obklopovala ich biela zástena, pohyblivý záves, ktorý ich oddeľoval od zvyšku miestnosti. Na jednej strane vedľa Garpa ležal Povrchový pacient – obeť plameňometu, celý klzký od masti a obkrútený obvazom. Nemal viečka, preto sa zdalo, že sa stále pozerá, bol však slepý. Jenny si vyzula pevné ošetrovateľské topánky, odopla biele pančuchy a zhodila zo seba šaty. Prstom sa dotkla Garpových pier.

Na druhej strane Garpovej postele ohradenej bielou zástenou ležal pacient kategórie Vnútní, ktorý smeroval k Neprítomným. Prišiel o väčšinu dolných vnútorností a rectum; teraz mal problémy s obličkou a pečeň ho doháňala do šialenstva. Prenasledovali ho strašné nočné mory, v ktorých ho nútili močiť a vyprázdňovať sa, hoci tieto činnosti boli preňho dávnu minulosťou. Neuvedomoval si, kedy ich vykonáva, odohrávali sa prostredníctvom hadičiek vedúcich do plastových vrecúšok. Často stonal a na rozdiel od Garpa používal celé slová.

„Doriti!“ zastonal.

„Garp?“ zašepkala Jenny. Zhodila zo seba kombiné a nohavičky, vyzliekla si podprsenku a stiahla prikrývku.

„Kristepane!“ povedal ticho Povrchový; pery mal posiate pluzgiermi od popálenín.

„Doriti riťovej!“ skríkol Vnútný.

„Garp,“ povedala Jenny Fieldsová, chytila do ruky Garpovo vztýčené prirodzenie a obkročmo naň vysadla.

„Á,“ vzdychol Garp. Už aj R zmizlo. Na vyjadrenie radosť alebo smútku mu zostala jediná samohláska. „Á,“ zopakoval, keď si Jenny zaviedla do seba jeho úd a celou váhou naňho dosadla.

„Garp?“ spýtala sa. „V poriadku? Je to dobré, Garp?“

„Dobré,“ súhlasil zreteľne. Bolo to však jediné slovo, ktoré jeho zničená pamäť vyvrhla zo seba v okamihu, keď do nej vnikol. Bolo to prvé a posledné skutočné slovo, ktoré ho Jenny Fieldsová počula vysloviť: dobré. Keď sa scvrkol a jeho životodarná tekutina z nej vytekala, znovu sa zredukoval na píhe Á; zatvoril oči a zaspal. Keď mu Jenny ponúkla prsník, nebol hladný.

„Kristepane!“ skríkol Povrchový; t vyslovoval veľmi opatrne, lebo aj jazyk mal popálený.

„Šťanky!“ vyhrkol Vnútorný.

Jenny Fieldsová umyla Garpa aj seba teplou vodou a mydlom v smaltovanom nemocničnom umývadle. Samozrejme, že si nemienila urobiť výplach a nepochybovala, že kúзло zapôsobilo. Cítila sa pripravená na sebu lepšie ako rozoraná zem – dobre vyživovaná pôda – a cítila aj, že Garp do nej vystrekol semeno so štedrosťou záhradnej hadice v lete (akoby chcel poliať trávnik).

Už nikdy viac to s ním nerobila. Nemala dôvod. Nepáčilo sa jej to. Zavše mu pomohla rukou, a keď sa nárekom dožadoval prsníka, poskytla mu ho, ale o niekoľko týždňov už nijaké erekcie nemal. Keď mu z rúk zložili obvazy, všimli si, že aj proces hojenia prebieha opačným smerom; opäť mu ich zafáčovali. Stratil akýkoľvek záujem o dojčenie. Jeho sny pripadali Jenny ako sny nejakej ryby. Vedela, že sa vrátil do materinského lona; znovu zaujal embryonálnu polohu a ležal skrútený v strede posteľe. Nevydával nijaké zvuky. Raz ráno ho Jenny pozorovala, ako kope malou slabou nohou; predstavila si,

že pocítila kopnutie vo svojom lone. Hoci na tú reálnu vec bolo ešte priskoro, vedela, že je na ceste.

Čoskoro Garp prestal kopat'. Ešte vždy prijímal kyslík, pretože dýchal pľúcami, ale Jenny vedela, že je to iba príklad ľudskej prispôsobivosti. Nechcel jesť; museli ho kŕmiť infúziami, a tak bol znovu pripútaný k akejsi pupočnej šnúre. Jenny očakávala poslednú fázu s istou nervozitou. Bude na konci boj podobný zúrivému zápasu spermie? Zdvihne sa štít spermie a obnažené vajíčko bude s nádejou čakať na smrť? Ako sa nakoniec rozdelí duša malého Garpa na konci jeho spiatočnej cesty? Táto fáza sa však neodohrala pred Jenninými očami. Jedného dňa, keď mala voľno, technik seržant Garp zomrel.

„Kedy inokedy mohol zomrieť?“ napísal Garp. „Mohol uniknúť, iba keď matka nemala službu.“

„Samozrejme, že som niečo cítila, keď zomrel,“ napísala Jenny Fieldsová vo svojej slávnej autobiografii. „To najlepšie z neho bolo vo mne. Bolo to pre nás oboch najlepšie; bola to jediná možnosť, ako žiť ďalej, jediný spôsob, akým som chcela počať dieťa. Ak to zvyšok sveta pokladá za nemorálny čin, iba mi to dokazuje, že zvyšok sveta nerešpektuje práva jedinca.“

Odohralo sa to roku 1943. Len čo bolo na Jenny vidieť farchavosť, prišla o zamestnanie. Prirodzene, jej rodičia a bratia nič iné ani nečakali; vôbec ich to neprekvapilo. Jenny ich už dávno prestala presviedčať o svojej čistote. Prechádzala sa po rozľahlých chodbách rodičovského sídla v Dog's Head Harbore ako spokojné strašidlo. Jej vyrovnanosť rodinu znervózňovala a dali jej pokoj. Jenny bola v hĺbke duše celkom šťastná, ale pri množstve úvah, ktoré určite venovala svojmu očakávanému dieťaťu, je čudné, že jakživ neuvažovala, ako sa bude volať.

Keď sa totiž Jenny Fieldsovej narodil štyriapolkilový syn, nemala preňho pripravené nijaké meno. Matka sa jej

spýtala, ako ho pomenuje, ale Jenny práve porodila a dostala sedatívum, takže veľmi nespolupracovala.

„Garp,“ odvetila.

Jej otec, kráľ obuvi, sa nazdával, že si odgrgla, ale Jennina matka mu zašepkala: „Bude sa volať Garp.“

„Garp?“ povedal. Uvedomili si, že by teraz mohli zistiť, kto je otcom dieťaťa. Jenny im, pochopiteľne, neprezradila vôbec nič.

„Zisti, či je to krstné meno, alebo priezvisko toto sviňara,“ zašepkal Jennin otec jej matke.

„Je to meno alebo priezvisko, zlatko?“ spýtala sa matka Jenny.

Jenny už skoro spala. „Volá sa Garp,“ odvetila. „Iba Garp. To je všetko.“

„Myslím, že je to priezvisko,“ zvestovala Jennina matka svojmu manželovi.

„Ako sa volá krstným menom?“ spýtal sa Jennin otec namrzene.

„To som sa nikdy nedozvedela,“ zamrmlala. Bola to pravda.

„Nikdy sa nedozvedela jeho krstné meno!“ zvrieskol jej otec.

„Prosím ťa, zlatko,“ prihovárala sa jej matka. „Musí mať krstné meno.“

„Technik seržant Garp,“ povedala Jenny Fieldsová.

„Prekliaty vojak! Vedel som to!“ zvolal otec.

„Technik seržant?“ spýtala sa jej matka.

„T. S.,“ odvetila Jenny Fieldsová, „T. S. Garp. Tak sa bude volať môj syn.“ Potom zaspala.

Jej otec zúrili. „T. S. Garp!“ hulákal. „Čo je to za meno pre dečko?“

„Je celé jeho,“ povedala mu Jenny neskôr. „Dofrasa, je to jeho meno, je celé iba jeho.“

„Bola to sranda chodiť s takým menom do školy,“ napísal Garp. „Učitelia sa vypytovali, čo znamenajú tie iniciálky. Najskôr som im vysvetľoval, že sú to iba iniciál-

ky, ale nikdy mi neverili. A tak som im začal vraviť: ‚Zavolajte mojej mame. Tá vám to povie.‘ A tak jej zavolali. A stará Jenny im to z mosta doprosta povedala.“

A tak prišiel na svet T. S. Garp, zrodený z dobrej zdravotnej sestry, ktorá mala vlastnú hlavu, a zo semena veľkého strelca – z poslednej dávky, ktorú vypálil.

KRVAVÁ A MODRÁ

T. S. Garp odjakživa tušil, že zomrie mladý. „Ako môj otec,“ napísal. „Som presvedčený, že mám sklon k stručnosti. Som muž na jediný výstrel.“

Garpovi hrozilo, že bude vyrastať na pôde čisto dievčenskej školy, kde jeho matke ponúkli miesto školskej zdravotníčky. Lenže Jenny Fieldsová si uvedomovala, aká mučivá budúcnosť by sa spájala s týmto rozhodnutím: jej malý Garp by bol obkolesený ženami (Jenny a Garpovi by poskytl byt v internáte). Predstavila si synove prvé sexuálne skúsenosti: predstavy vyvolané pohľadmi a dotykmi v práčovni, kde by dievčatá zo žartu zaborili chlapča do mäkkej kopy svojej spodnej bielizne. Jenny by sa to miesto páčilo, ale kvôli Garpovi ho odmietla. Namiesť toho prijala zamestnanie v rozľahlej a slávnej Steeringovej škole, kde sa stala jednou z mnohých školských zdravotníčok, a byt, ktorý jej a Garpovi ponúkli, bol v studenom nemocničnom krídle a mal zamrežované okná.

„Na tom nezáleží,“ povedal jej otec. Hnevalo ho, že Jenny chce pracovať; peňazí mali dosť a bol by radšej, keby žila v ústraní na rodinnom sídle v Dog's Head Harbor, až kým by jej nemanželský syn nedospel a neodstáhoval sa. „Ak má to decko nejakú vrozenú inteligenciu,“ povedal Jenny otec, „mohlo by neskôr študovať na Steeringovej škole, ale nazdávam sa, že zatiaľ neexistuje vhodnejšie miesto, kde by mohol chlapec vyrastať.“

„Prirodzená inteligencia“ bol jeden z výrazov, ktorými jej otec narážal na Garpov nejasný genetický pôvod. Steeringova škola, ktorú navštevoval Jennin otec aj bratia, bola v tom čase čisto chlapčenská. Jenny bola presvedčená, že ak to tam vydrží – až do nástupu malého Garpa do školy –, urobí preňho to najlepšie. „Aby ho odškodnila za to, že ho pripravila o tatka,“ ako sa vyjadril jej otec.

„Zvláštne je,“ napísal Garp, „že moja matka, ktorá sama seba natoľko dobre poznala, že si uvedomovala, že nechce žiť s nijakým mužom, nakoniec žila s ôsmimi stovkami chlapcov.“

A tak malý Garp vyrastal s matkou v zdravotníckom krídle Steeringovej školy. Nesprávali sa k nemu celkom tak ako k „učiteľským zasranom“, – čo bol študentský termín pre malé deti profesorov a zamestnancov. Školská zdravotníčka nepatrila do rovnakej triedy či kategórie ako členovia profesorského zboru. Navyše Jenny sa nenamáhala vymyslieť si nejakú bájkku o Garpovom otcovi – vymyslieť si historku o svadbe, aby legitimizovala svojho syna. Bola Fieldsová, čo nikdy nezabudla zdôrazniť. Jej syn sa volal Garp. Čo tiež nezabudla zdôrazniť. „Je to jeho vlastné meno,“ vravela.

Všetkým to bolo jasné. Na Steeringovej škole nielenže bezočivosť do istej miery tolerovali, ale ju dokonca podnecovali: prijateľná miera bezočivosti však bola vecou vkusu a štýlu. To, kvôli čomu sa človek správal bezočivo, muselo mať nejakú cenu – vyšší cieľ – a bezočivosť musela mať šmrnc. Jenny Fieldsová nemala zmysel pre humor. Garp napísal, že jeho matka „nikdy nebola bezočivá sama od seba, ale iba pod tlakom“. Spoločnosť na Steeringovej škole si veľmi cenila hrdosť, ale Jenny Fieldsová bola na svoje nemanželské dieťa trochu prihrdá. Nikto nechcel, aby chodila so sklonenou hlavou, ale aspoň trochu pokory by jej nezaškodilo.

Lenže Jenny nebola pyšná iba na Garpa, nadmieru ju tešil spôsob, akým k nemu prišla. Svet o ňom zatiaľ ne-

vedel, Jenny ešte nevydala svoju autobiografiu – vlastne ju ešte ani nezačala písať. Vyčkávala, kým bude Garp dosť veľký, aby ju ocenil.

Garp vedel to, čo Jenny povedala každému, kto mal dosť odvahy spýtať sa jej. Jej suchú historku tvorili tri veci:

1. Garpov otec bol vojak.
2. Zabili ho.
3. Kto mal čas na sobáš, keď zúrila vojna?

Stručnosť a tajomnosť jej príbehu sa dali interpretovať romanticky. Napokon vzhľadom na poskytnuté fakty mohol byť Garpov otec vojnový hrdina. Mohli si predstavovať ľúbostný príbeh s nešťastným koncom. Možno sestra Fieldsová pracovala v poľnom lazarete. Možno sa zaľúbila „na fronte“. A Garpov otec mal možno pocit, že dlhuje poslednú službu „ľudstvu“. Lenže Jenny Fieldsová nevyvolávala predstavu takej melodrámy. Vzbudzovala dojem, že je so svojou samotou spokojná; nezdalo sa, že by v jej minulosti bolo čosi nejasné. Nikdy sa ničím nedala rozptýliť, celá sa oddala malému Garpovi a úsiliu byť dobrou zdravotnou sestrou.

Prirodzene, meno Fieldsovcov bolo na Steeringovej škole dobre známe. Slávny topánkový kráľ z Nového Anglicka patril k štedrým absolventom, a či už to bola pravda, alebo nie, v tom čase sa špekulovalo, že sa dokonca stane členom predstavenstva. Nepochádzal z najstarších, ale ani z najmladších bohatých rodov a jeho manželka, Jennina matka, z bostonskej rodiny Weeksovcov, bola na Steeringovej škole ešte známejšia. Niektorí starší členovia profesorského zboru si pamätali, že tu roky a roky, bez prerušenia, vždy absolvovali nejakí Weeksovi. A predsa podľa osadenstva Steeringovej školy Jenny Fieldsová nezdedila všetky patričné kvality. Pripúšťali, že je pekná, ale akosi obyčajne; nosila ošetrovateľskú rovnošatu, hoci si mohla obliekať niečo šmrncovnejšie. Vlastne aj jej povolanie ošetrovateľky, na ktoré bola prihrdá,

zaváňalo čímisi nepochopiteľným, keď si človek predstavil jej rodinu. Pre Fieldsovcov či Weeksovcov to nebolo dosť nóbl.

V spoločenskom styku sa Jenny vyznačovala strohou vážnosťou, aká ľahkomyselnejších ľudí privádza do rozpakov. Veľa čítala a vo veľkom plienila školskú knižnicu; vždy sa zistilo, že exemplár, ktorý si niekto chcel požičať, má sestra Fieldsová. Keď jej zatelefonovali, bola veľmi zdvorilá a často sa ponúkla, že knihu odnesie rovnو záujemcovi, len čo ju dočíta. Takéto knihy prelúskala raz-dva, ale nikdy sa k nim nevyjadrovala. V školskej spoločnosti pokladajú človeka, ktorý neprečíta knihu preto, aby o nej debatoval, ale z iného neznámeho dôvodu, za čudáka. Načo ich potom číta?

Ešte čudnejšie bolo, že Jenny vo voľnom čase navštevovala vyučovacie hodiny. Podľa ustanovenia Steeringovej školy mohli členovia profesorského zboru, zamestnanci a ich manželia či manželky chodiť na hodiny ktoréhokolvek predmetu zadarmo, stačilo si zaistiť povolenie prednášajúceho. Kto by odmietol ošetrovatelku? Alžbetínci, Viktoriánsky román, Dejiny Ruska do roku 1917, Úvod do genetiky, Západná civilizácia I a II. Za tie roky Jenny prešla od Cézara k Eisenhowerovi – cez Luthera a Lenina, Erazma, mitózy, osmózy a Freuda, Rembrandta, chromozómy a Van Gogha – od Styxu k Temži, od Homéra k Virgínii Wolfovej. Od Atén do Osvienčimu jakživ nepovedala slovo. Bola v triedach jediná žena. Sedela tam v bielej rovnošate a mlčky načúvala, takže chlapci a napokon aj učiteľ na ňu zabudli a uvoľnili sa; pokračovali vo vyučovaní a zatiaľ čo medzi nimi sedela ticho ani pena, počúvala a bola svedkom všetkého – zrejme o ničom nerozhodovala, ale pravdepodobne všetko posudzovala.

Jenny Fieldsová získavala vzdelanie, na ktoré čakala; teraz naň dozrel čas. Jej motívy však neboli čisto sebecké; preverovala si Steeringovu školu kvôli synovi. Keď

bude Garp dosť veľký, aby na ňu nastúpil, bude mu môcť poskytnúť mnoho rád – bude vedieť, čo je v konkrétnom odbore zbytočné, ktoré kurzy sú zdlhavé a ktoré je radosť navštevovať.

Malý byt v krídle zdravotníckej budovy bol plný kníh. Jenny až po desiatich rokoch v Steeringovej škole zistila, že členovia profesorského zboru a ostatní zamestnanci majú v miestnom kníhkupectve desaťpercentnú zľavu (nikdy sa jej o tom nezmienili). To ju veľmi nahnevalo. Knihy štedro nakupovala – nakoniec police s knihami zapĺňali všetky miestnosti pochmúrneho zdravotníckeho prístavku. Keď už nestačili police, knihy prenikli do hlavnej ošetrovne, do čakárne, do röntgenového laboratória; najskôr iba zakrývali a potom nahradili noviny a časopisy. Pacienti na Steeringovej škole časom pochopili, aké vážene miesto je ich škola – toto nebola obyčajná nemocnica plná nenáročnej literatúry a bulvárneho braku. Kým človek čakal, kedy ho prijme lekár, mohol listovať v knihe *Zánik stredoveku*; pri čakaní na laboratórne výsledky mohol požiadať sestru, aby mu priniesla neoceniteľnú príručku genetiky *Rukoväť octomilky*. Ak vážne ochorel alebo ležal dlhšie v nemocnici, určite sa mu dostal do rúk *Čarovný vrch*. Pre chlapcov so zlomenou nohou a všetkých, ktorí utrpeli zranenia pri športe, tu boli kladní hrdinovia a ich vzrušujúce dobrodružstvá – namiesto *Športu v obrazoch* Conrad a Melville; namiesto *Time* a *Newsweeku* Dickens, Hemingway a Twain. Aký vzrušujúci sen všetkých milovníkov literatúry – ležať chorý na Steeringovej škole! Konečne nemocnica, kde majú niečo slušné na čítanie.

Po dvanástich rokoch, ktoré Jenny Fieldsová strávila na Steeringu, sa stalo zvykom, že ak knihovníci zistili, že nevedia nájsť knihu, čo niekto zháňa, vyhlásili: „Možno je v nemocnici.“

Keď v kníhkupectve nemali nejakú knihu na sklade alebo bola vypredaná, stávalo sa, že kupujúcemu pora-

dili, aby „zašiel za sestrou Fieldsovou do nemocničného oddelenia. Tá by ju mohla mať.“

Jenny pri podobnej žiadosti iba zvrátila čelo a povedala: „Myslím, že je na dvadsaťšestke v prístavku, ale číta ju McCarty. Má chrípku. Keď ju dočíta, tak vám ju iste rád prepustí.“ Alebo odvetila: „Naposledy som ju videla pri vírivkovom kúpeli. Spočiatku bude asi trochu vlhká.“

Nie je možné posúdiť Jennin vplyv na kvalitu vzdelávania na Steeringovej škole, ale nikdy ju neprešla zlosť, že ju desať rokov oberali o desaťpercentnú zľavu. „Moja matka to kníhkupectvo držala nad vodou,“ napísal Garp. „V porovnaní s ňou na Steeringu nikto iný nečítal.“

Keď mal Garp dva roky, Steeringova škola ponúkla Jenny trojročnú zmluvu; všetci sa zhodovali, že je dobrá sestra, a mierna nechuť, ktorú k nej pociťovali, za prvé dva roky nevzrástla. Napokon jej dieťa bolo ako každé iné; azda len v lete malo trochu tmavšiu a v zime trochu sinavejšiu pokožku ako väčšina ostatných – a bolo trochu pri tele. Garp vzbudzoval dojem okrúhlosti, vyzeral ako zababušený Eskimák, aj keď do ničoho zababušený nebol. Mladší členovia profesorského zboru, ktorí práve prežili vojnu, vyhlásili, že im svojou okrúhlosťou pripomína bombu. Ale napokon nemanželské deti sú predsa tiež deti. Podráždenosť, ktorú vyvolávala Jennina odlišnosť, bola prijateľná a mierna.

S trojročnou zmluvou súhlasila. Učila sa, zdokonaľovala, ale pritom pripravovala na Steeringu cestu Garpovi. Jej otec sa vyjadril, že Steeringova škola mu môže poskytnúť „vynikajúce vzdelanie“. Jenny sa nazdávala, že bude lepšie, ak sa o tom presvedčí na vlastnej koži.

Keď mal Garp päť rokov, Jenny Fieldsová sa stala hlavnou sestrou. Bolo ťažké nájsť mladé aktívne ošetrovatelky, ktoré by znášali výbojné a divé správanie chlapcov; bolo ťažké nájsť vôbec niekoho, kto by chcel žiť priamo v škole, a Jenny bola zjavne so životom v krídle nemoc-

ničnej prístavby spokojná. V tomto zmysle mnohým nahrádzala matku: keď niektorý z chlapcov vracal, zvonil na ňu alebo rozbil pohár s vodou, nikdy nespala. Bola v strehu, aj keď sa zavše neposlušní chalani naháňali po tmavých chodbách, pretekali sa na nemocničných posteľiach, púšťali sa do gladiátorských bojov na kolieskových kreslách, cez zamrežované okná sa tajne zhovárali s dievčatami z mesta, či sa pokúšali vyštverat hore alebo zliezť dolu po hrubých konároch brečtana, ktorý obrastal staré tehlové budovy nemocnice a jej prístavku.

Nemocnicu spájal s prístavbou podzemný tunel, taký široký, aby ním prešla posteľ s kolieskami a štíhlymi sestrami po oboch stranách. Niektorí darebáci občas hrali v tuneli kolký, hluk odtiaľ doliehal až k Jenny a Garpovi v ich vzdialenom krídle – akoby pokusné myši a králiky v podzemnom laboratóriu cez noc narástli do obrovských rozmerov a teraz mocnými ňucháčmi gúľali odpadkové nádoby hlbšie do podzemia.

No keď mal Garp päť rokov a jeho matka sa stala hlavnou sestrou, osadenstvo Steeringovej školy si na ňom všimlo niečo zvláštne. Nie je celkom jasné, čím konkrétne sa mohol päťročný chlapec odlišovať od ostatných, ale mal hladkú tmavú hlavu, ktorá vzbudzovala dojem vlhkosti (pripomínala hlavu tuleňa), a nezvyčajná kompaktnosť jeho postavy opäť vyvolávala dohady o jeho génoch. Temperamentom sa ponášal na matku: bol rozhodný, možno trochu ťažkopádny, rezervovaný, ale večne v strehu. Hoci bol na svoj vek malý, v iných smeroch bol až neprirodzene vyspelý a vyžaroval z neho znepokojujúci pokoj. Blízko pri zemi sa pohyboval s istotou živočícha s mimoriadne koordinovanými pohybmi. Ostatné matky si občas s nervozitou všimli, že to chlapčá vylezie úplne všade. Len sa pozrite na preliezačky, hojdačky, strmé šmykľavky, sedadlá vysoko na tribúnach štadiónov, najnebezpečnejšie stromy: Garp je určite niekde hore.

Raz po večeri ho Jenny nemohla nájsť. Garp mal povolené prechádzať sa po nemocnici a prístavbe, zhovárať sa s chlapcami, a keď Jenny chcela, aby sa vrátil domov, zvyčajne ho vyvolala miestnym rozhlasom. „GARP DOMOV,“ vravievala. Mal príkazy, do ktorých miestností nesmie vojsť – k nákazlivým prípadom a k chlapcom, ktorým bolo tak zle, že chceli byť radšej sami. Garp mal najradšej športové úrazy: rád sa díval na sadry, závesné pásky a hrubé obvazy a rád stále znovu počúval, čo zapríčinilo jednotlivé zranenia. Podobne ako jeho matka – možno bol rodený ošetrovateľ – rád pacientom všeličo zariadoval, doručoval správy, tajne pašoval jedlo. Lenže jedného večera päťročný Garp na oznam GARP DOMOV nezareagoval. Miestny rozhlas bol vo všetkých miestnostiach nemocnice a prístavby, dokonca aj v tých, do ktorých mal Garp prísne zakázaný vstup – v laboratóriu, v operačnej sále a na röntgene. Jenny vedela, že ak Garp správu GARP DOMOV nepočul, buď sa mu niečo stalo, alebo nie je ani v jednej budove. Rýchlo zostavila zo zdravších a pohyblivejších pacientov pátraciu čatu.

Bol hmlistý podvečer skorej jari; niekoľko chlapcov vyšlo von a volalo naňho medzi vlhkými forzítiami a na parkovisku. Ďalšia skupinka prečesala temné, prázdne zákutia a miestnosti s prístrojmi, do ktorých bol zakázaný vstup. Jenny si spočiatku svoj prvý strach vychutnávala. Prezrela šmyklávkou na bielizeň, klzký valec, ktorý viedol cez štyri poschodia strmo až do suterénu (Garp doň nesmel ani len hádzať špinavé šatstvo). Ale naspodku, tam kde valec ústil von zo stropu a vyplúval obsah na dlážku suterénu, ležala na studenom cemente iba bielizeň. Prezrela kotoľňu a obrovský rozpálený kotol s horúcou vodou, ale Garpa v ňom uvareného nenašla. Skontrolovala schodiskové šachty, no Garp mal zakázané hrať sa na schodoch a neležal dolámaný ani v jednej zo štvorposchodových šacht. Potom sa jej zmocnili nevyslovené obavy, že malý Garp sa mohol stať obeťou utajeného se-

xuálneho maniaka z radov študentov Steeringovej školy. Lenže začiatkom jari ležalo v nemocnici priveľa chlapcov na to, aby ich Jenny mohla všetkých sledovať, a už vôbec nie spoznať natoľko, aby mohla odhadnúť ich sexuálne chůčky. Boli tu blázni, ktorí si šli zaplávať v prvý snežný deň, hoci ešte zo zeme nezmizol sneh, ďalej posledné obete vleklých zimných chrípok s rozličným stupňom oslabenia odolnosti. Vrcholili zimné športové úrazy a už sa vyskytli prvé obete jarných.

K nim patril Hathaway; Jenny počula, ako na ňu zvolní zo svojej izby na tretom poschodí prístavby. Hathaway hral lakros a poškodil si väzy v kolene; dva dni nato, ako mu ho dali do sadry a dovolili mu chodiť s barlamí, vyšiel v daždi von a na vrchole dlhého mramorového schodiska pred budovou Hyle Hall sa mu barly pošmykli. Pri páde si zlomil druhú nohu. Teraz Hathaway s oboma dlhými nohami v sadre ležal na posteli na tretom poschodí nemocničnej prístavby a v rukách s veľkými hánkami s láskou zvieral lakrosovú palicu. Uložili ho ďalej od ostatných, takže bol na poschodí takmer sám. Mal totiž rozčuľujúci zvyk: hádzal tvrdú pružnú loptičku o stenu, a keď sa od nej odrazila, chytil ju do vydutej sieťky na konci palice a opäť ju hodil o stenu. Jenny mu to mohla zakázať, ale napokon sama mala syna a chápala potrebu chlapcov bezmyšlienkovito sa opakovane oddávať nejakej fyzickej činnosti. Jenny si všimla, že ich to upokojuje – či už mali päť rokov ako Garp, alebo sedemnášť ako Hathaway.

Rozčuľovalo ju však, že Hathaway sa oháňa lakrosovou palicou tak nemotorne, že mu z nej loptička stále vypadáva. Urobila mu láskavosť už tým, že ho uložila do priestorov, kde sa ostatní pacienti nebudú sťažovať na hluk, lenže teraz vždy, keď mu loptička vykĺzla, začal Hathaway zvonieť, aby mu ju niekto prišiel podať. Hoci tu mali výťah, tretie poschodie prístavby bolo pre každého od ruky. Keď Jenny zistila, že výťah už niekto používa,

vybehla tri poschodia tak rýchlo, že keď sa dostala do Hathawayovej izby, bola celá zadychčaná a navyše nahnevaná.

„Viem, že tá hra pre vás veľa znamená, Hathaway,“ povedala, „ale Garp sa niekde stratil a naozaj nemám čas podávať vám loptičku.“

Hathaway bol príjemný mládenec, ktorému to trochu pomalšie myslelo, s chudou nezarastenou tvárou a červenkasto plavými vlasmi, ktoré mu padali do čela tak, že mu čiastočne zakrývali jedno svetlé oko. Mal vo zvyku zakláňať hlavu dozadu, hádam aby spod prameňa vlasov niečo videl, a pretože bol vysoký, každému, kto naňho pozrel, naskytol sa pohľad na jeho široké nozdry.

„Slečna Fieldsová?“ povedal. Jenny si všimla, že nemá v ruke lakrosovú palicu.

„Tak o čo ide, Hathaway?“ spýtala sa Jenny. „Nehnevajte sa, že sa tak náhlim, ale Garp sa stratil. Hľadám ho.“

„Aha,“ odvetil Hathaway. Poobzeral sa po miestnosti – azda či tam neuvidí Garpa –, ako keby ho niekto požiadal, nech mu podá popolník. „Prepáčte,“ pokračoval. „Je mi ľúto, že nemôžem hľadať s vami.“ Bezmocne zísal na sadru na oboch nohách.

Jenny mu zľahka poklopkala po zasadrovanom kolene, akoby klopala na dvere, za ktorými možno niekto spí. „Nerobte si preto starosti,“ odvetila a čakala, že jej povie, čo chce, ale Hathaway akoby zabudol, že na ňu zvonil. „Hathaway?“ Znovu mu poklopkala na nohu, akoby chcela zistiť, či je niekto doma. „Čo ste chceli? Stratila sa vám loptička?“

„Nie,“ povedal Hathaway. „Stratila sa mi palica.“ Automaticky sa obaja poobzerali po izbe, či chýbajúcu lakrosovú palicu niekde nevidia. „Spal som,“ vysvetľoval, „a keď som sa zobudil, bola preč.“

Jenny najskôr napadol Meckler, pohroma prvého poschodia prístavby. Meckler bol sarkastický, mimoriadne bystrý chlapec, ktorý minimálne štyri dni v mesiaci trávil

v nemocnici. V šestnástich rokoch si zapaloval jednu cigaretu od druhej, redigoval väčšinu študentských časopisov a dva razy vyhral každoročný Pohár klasikov. Meckler pohrdal jedlom zo školskej jedálne a živil sa výhradne kávu a chlebičkami s praženicou v Busterovom bufete a grile, kde vlastne napísal väčšinu svojich dlhých a dávno po termíne odovzdávaných, ale oslnivých referátov. Každý mesiac sa zosypal a prichádzal sa do nemocnice zotaviť z fyzického prepínania a intelektuálneho vypätia; vymýšľal pritom ohavné kanadské žartíky, ktoré mu Jenny nikdy nemohla dokázať. Raz to boli uvarené žubrienky v kanvici s čajom, ktorý poslali dolu laboratórnym technikom – sťažovali sa, že zapáchal rybacinou; inokedy, a o tom Jenny ani najmenej nepochybovala, Meckler naplnil prezervatív bielmi a zavesil ho na okrúhlu kľučku jej bytu. Že to boli naozaj bielka, zistila až neskôr, keď našla škrupiny z vajčiek. Vo svojej kabelke. A Jenny si bola stopercentne istá, že práve Meckler pred niekoľkými rokmi pri epidémii osýpok nahovoril celé druhé poschodie nemocnice na istú akciu: chlapci jeden po druhom masturbovali a ešte s teplým ejakulátom behali k mikroskopom v nemocničnom laboratóriu, aby zistili, či nie sú sterilní.

Lenže Meckler by skôr prederavil sieťku lakrosovej palice, pomyslela si Jenny, a nepoužiteľnú pomôcku nechal v rukách spiaceho Hathawayu.

„Stavím sa, že ju má Garp,“ povedala Jenny Hathawayovi. „Keď nájdeme Garpa, nájdeme aj vašu palicu.“ Už asi po stý raz odolala nutkaniu vystrieť ruku a odhrnúť prameň vlasov, ktorý Hathawayovi takmer zakrýval jedno oko; namiesto toho mu jemne stisla palce, ktoré mu vytŕčali zo sadry.

Kam by asi šiel Garp hrať lakros? uvažovala Jenny. Von nie, pretože je tam tma; loptička by sa mu stratila. Jediné miesto, kde by nepočul miestny rozhlas, bol podzemný tunel medzi prístavbou a nemocnicou. Jenny vedela, že

je to dokonalý priestor na hádzanie lopty; raz tam po polnoci prekazila akýsi zápas. Zviezla sa výťahom rovno do suterénu. Hathaway je milý chlapec, uvažovala; nebolo by zlé, keby aj Garp bol taký, keď vyrastie. Ale mohol by byť aj lepší.

Hoci pomaly, Hathaway predsa len rozmýšľal. Dúfal, že malému Garpovi sa nič zlé nestalo; úprimne ho mrzelo, že nemôže vstať a pomáhať ho hľadať. Garp často chodieval do Hathawayovej izby. Zmrzačený športovec s dvojitou sadrou bol lepší ako priemerní pacienti. Hathaway dovolil Garpovi, aby mu obe zasadované nohy pokreslil; medzi podpismi spolužiakov sa kľukatili farebné tváre a príšery – výplody Garpovej fantázie. Hathaway uprel zrak na kresby na sadre a pocítil obavy o chlapca. Vtedy si všimol lakrosovú loptičku medzi svojimi stehnami; cez sadru ju predtým nevnímal. Ležala tam ako vajce, ktoré zniesol a teraz ho zahrieva. Ako by mohol hrať Garp lakros bez loptičky?

Keď začul hrkútanie, došlo mu, že Garp nehrá lakros. Holuby! preletelo mu hlavou. Chlapcovi sa na ne sťažoval. Ich prekliate hrkútanie a rámus, čo robili pod odkvapmi a v dažďovej ríne pod bridlicovou rímou, mu nedali v noci spať. To bol problém pri spaní na treťom a najvyššom poschodí; to bol problém všetkých, čo obývali najvyššie poschodie Steeringovej školy – celý školský areál akoby ovládli holuby. Údržbári väčšinu odkvapov a výstupkov zadrôtovali, ale za suchého počasia sa holuby usadili v dažďových rínach, našli si výklenky pod strechami a vhodné miesta na starom pokrútenom brechtane. Nijako sa z budov nedali odohnať. A ako vedeli hrkútať! Hathaway ich nenávidel. Povedal Garpovi, že keby mal len jednu nohu zdravú, dostal by ich.

„Ako?“ spýtal sa Garp.

„V noci nerady lietajú,“ odvetil Hathaway. O zvykoch holubov sa učili v kurze Biológia II; Jenny Fieldsová ho kedysi tiež navštevovala. „Vyliezol by som na strechu,“

vysvetľoval Hathaway Garpovi, „v noci – keby nepršalo – a pochytil by som ich v dažďovej ríne. Tam totiž celú noc sedia, hrkútajú a serú.“

„Ale ako by si ich pochytil?“ spýtal sa Garp.

Hathaway pokrútil lakrosovou palicou s loptičkou v sieťke. Potom si hodil loptičku medzi nohy a sieťku nežne položil Garpovi na malú hlavu. „Týmto by som ich raz-dva dostal – lakrosovou palicou. Jedného za druhým, všetkých by som ich zlapal.“

Hathaway si spomenul, ako sa Garp naňho usmial – na veľkého priateľského hrdinu s dvojitou sadrou. Pozrel von oknom, zistil, že je už skoro tma a neprší. Stisol zvonček. „Garp!“ skríkol. „Och, kristepane!“ Držal prsty na zvončeku a nepúšťal ho.

Keď Jenny Fieldsová videla, že svieti svetielko na treťom poschodí, nenapadlo jej nič iné, len že Garp priniesol Hathawayovi naspäť jeho lakrosovú palicu. Aký dobrý chlapec, pomyslela si a opäť sa výťahom vyviezla na tretie poschodie. Vo vŕzgajúcich pevných sesterských topánkach bežala do Hathawayovej izby. Uvidela, že v rukách drží lakrosovú loptičku. V jedinom oku, ktoré mu bolo vidieť, sa mu zračil strach.

„Je na streche,“ oznámil jej.

„Na streche?“ zvolala Jenny.

„Pokúša sa chytať holuby mojou lakrosovou palicou,“ odvetil Hathaway.

Ak sa dospelý muž postavil na odpočívadlo požiarneho rebríka na treťom poschodí, mohol rukami dočiahnuť za okraj dažďovej ríny. Keď ich na Steeringovej škole čístili – až potom, ako opadalo všetko lístie, a predtým, ako prišli prudké jarné dažde – posielali na tú prácu iba vysokých chlapov, pretože menší muži sa sťažovali, že siahajú do rín a dotýkajú sa vecí, ktoré nevidia – mŕtvych holubov, veveričiek v rozklade a neidentifikovateľného svinstva. Iba dlháni mohli stáť na odpočívadle požiarneho

ho schodiska a nazrieť do rín, skôr ako do nich siahli. Boli široké a takmer rovnako hlboké ako prasačie válovy, ale menej pevné, a navyše staré. V tých časoch bolo na Steeringovej škole všetko staré.

Keď Jenny vyšla dverami na treťom poschodí na požiarny rebrík, sotva dosiahla končekmi prstov na dažďovú rínu; strmú bridlicovú strechu nad ňou vôbec nevidela. V tme a hmle dokonca nedovidela ani na spodok ríny na rohoch budovy. Po Garpovi nebolo nikde ani stopy.

„Garp?“ zašepkala. O tri poschodia nižšie, medzi kríkmi, kde sa občas zaligotala kapota alebo strecha zaparkovaného auta, začula, ako naňho chlapci vyvolávajú. „Garp,“ zašepkala o niečo hlasnejšie.

„Mama?“ Vylakal ju, hoci šepkal ešte tichšie ako ona. Jeho hlas prichádzal odkiaľsi zblízka, pomyslela si, že musí byť takmer na dosah, ale nikde ho nevidela. Potom zazrela sieťku na konci lakrosovej palice, ktorá sa črtala na pozadí zahmleného mesiaca ako čudná pavučinová laba neznámeho nočného zvieraťa; trčala z ríny takmer priamo nad ňou. Keď vystrela ruku, s úľakom nahmatala Garpovu nohu, čo sa prepadla cez rínu, o ktorú si roztrhol nohavice a porezal sa a ktorá ho tu uväznila. Uviazol v nej jednou nohou až po bok, druhú mal natiahnutú za sebou, rovnobežne s okrajom strmej bridlicovej strechy. Garp ležal na bruchu v polorozpadnutej dažďovej ríne.

Keď sa preboril, bol príliš vylakaný, aby začal kričať; cítil, že celé to chatrné korýtko je zhrdzavené a visí na vlásku. Nazdával sa, že zvuk jeho hlasu by mohol strhnúť strechu. Ležal tvárou v ríne a cez malú dierku vyžranú hrdzou sledoval, ako ho o tri poschodia nižšie chlapci hľadajú na parkovisku a v kroví. Lakrosová palica, v ktorej bol skutočne uväznený prekvapený holub, sa prevrátila cez okraj ríny a vták sa ocitol na slobode.

Hoci bol voľný, ani sa nepohol. Krčil sa v ríne a tlme ne hlúpo hrkútal. Jenny si uvedomila, že Garp by z požiarneho rebríka na rínu nemohol dosiahnuť, a roztrias-

la sa pri predstave, ako sa šplhá po brečtane na strechu s lakrosovou palicou v ruke. Celou silou mu zvierala nohu; nahé teplé lýtko mal lepkavé od krvi, ale o hrdzavý plech sa len škrabol. Musí dostať protitetanovú injekciu, pomyslela si. Krv bola už takmer zaschnutá a Jenny nepredpokladala, že mu bude treba ranu zašiť, hoci v tme ju nemohla dobre nahmatať. Pokúšala sa vymyslieť, ako by ho mohla dostať dolu. Pod ňou vo svetle, ktoré sa šírilo z okien na prízemí, žmurkali kríky forzítí. Z diaľky vyzerali žlté kvety (aspoň jej to tak pripadalo) ako jazýčky malých plamienkov plynových horákov.

„Mama?“ ozval sa Garp.

„Áno,“ zašepkala. „Držím ťa.“

„Nepusti ma,“ povedal.

„Neboj sa,“ odvetila. Akoby pod vplyvom jej hlasu povolil ďalší kúsok odkvapovej rúry.

„Mama!“

„Všetko je v poriadku,“ upokojovala ho Jenny. Uvažovala, či by nebolo najlepšie celou silou ním myknúť a dúfať, že sa jej podarí pretiahnuť ho cez zhrdzavenú rínu. Ale pri tom by sa mohla celá rína odtrhnúť zo strechy, a čo potom? Predstavila si, ako ich oboch zmietla z rebrička a padajú na zem. Vedela však, že je vylúčené, aby niekto vyliezol na rínu, vytiahol zakliesneného chlapca z diery a potom ho spustil ponad jej okraj dolu. Sotva udržala päťročné decko; rozhodne by neuniesla dospelého muža. Jenny vedela, že Garpovu nohu nepustí na tak dlho, aby sa o to niekto čo len pokúsil.

Zo zeme ich spozorovala nová sestra slečna Creenová a vbehla dnu, aby zavolała dekana Bodgera. Spomenula si na reflektor, ktorý mal pripevnený na svojom tmavom aute (každý večer krúžil po areáli školy a pátral po chlapcoch, čo sa túlili vonku po večierke). Bodger napriek sťažnostiam personálu jazdil po cestičkách a mäkkých trávnikoch a svietil reflektorom do hustých kríkov pozdĺž

budov, čím sa školský areál stával nebezpečným miestom pre všetkých, čo sa potĺkali vonku – prípadne pre milencov, ktorí sa vnútri nemali kam schovať.

Sestra Greenová zavolala aj doktora Pella, pretože jej myseľ sa v krízových situáciách vždy obracala k ľuďom, u ktorých predpokladala, že si s danou situáciou poradia. Na hasičov si nespomenula, hoci Jenny myšlienka na nich preletela hlavou; bála sa však, že by im to dlho trvalo a odkvap by sa odtrhol pred ich príchodom. Ešte horšia bola predstava, že by sa o všetko chceli postarať sami a nútili by ju, aby pustila Garpovu nohu.

Keď prekvapená Jenny zdvihla zrak, v strašidelnom svetle Bodgerovho reflektora, ktorý sa náhle rozsvietil, zazrela Garpovu malú premočenú tenisku. Svetlo znepokojilo a poplietlo holuby, zjavne ich nečakané svitanie prekvapilo a zdalo sa, že sa v ríne chystajú na nejaké rozhodnutie; ich hrkútanie a škrabanie pazúrikmi bolo čoraz zúrivejšie.

Dolu na trávniku sa okolo auta dekana Bodgera rojili mládenci v bielych nemocničných županoch, rozrušení buď samou udalosťou, alebo rásnymi rozkazmi dekana, aby bežali sem či tam a priniesli to či ono. Bodger nazýval všetkých mládenčov chlapmi. „Uložte matrace do radu pod požiarňu rebrík, chlapi! Švihom!“ vykrikoval. Predtým ako ho menovali dekanom, učil na Steeringovej škole dvadsať rokov nemčinu; jeho príkazy zneli sťa guľometné časovanie nemeckých slovies.

„Chlapi“ poukladali matrace a cez priečky požiarneho rebríka zízali vo svetle reflektora na Jenninu osľňujúco bielu rovnošatu. Jeden z mládenčov stál vedľa budovy priamo pod požiarňou rebríkom a pohľad na Jenninu suknú a jej nohy zaliate svetlom ho zrejme ohromil, pretože znehybnel, akoby zabudol na kritickú situáciu. „Schwarz!“ okríkol ho dekan Bodger, ale mládenec sa volal Warner a nereagoval. Dekan ho musel štuchnúť, aby sa prebral. „Prineste ďalšie matrace, Schmidt!“

Jenny padol do oka úlomok ríny či kúsok listu, a aby udržala rovnováhu, musela sa rozkročiť. Keď sa rína odtrhla, holuba, ktorého Garp chytil, vymrštil jej uvoľnený koniec do vzduchu a vyslal ho na krátky zúrivý let. Jenny zovrelo žalúdok, lebo v prvom okamihu si pomyslela, že holub, ktorý sa jej mihol pred očami, je synovo padajúce telo; uvedomila si však, že ho ešte vždy drží za nohu. Kusisko ríny, v ktorej trčal Garp, ju svojou váhou zrazilo najskôr do hlbokého podrepu a potom na bok. Až keď jej došlo, že sú obaja v bezpečí a sedia na odpočívadle, pustila Garpovu nohu. Týždeň mal na lýtku modrinu v tvare takmer dokonalého odťalka prstu.

Zo zeme pôsobila scéna zmäteným dojmom. Keď dekan Bodger zazrel nad hlavou náhly pohyb tiel a začul zvuk praskajúcej ríny, zbadal, že sestra Fieldsová spadla. Zistil, že skoro metrový kus ríny padá do tmy, ale dieťa nevidel. Zazrel, ako sa čosi pripomínajúce holuba vrhlo do lúča jeho reflektora a preletelo ním; let vtáka, ktorého oslepilo svetlo a potom sa stratil v tme, však nesledoval. Holub narazil do hrany kovového požiarneho rebríka a zlomil si väzy. Krídla mu ochabli a špirálovito klesal ďaleko od matracov, ktoré dal Bodger poukladať do radu pre prípad krajného nebezpečenstva. Bodger uvidel padať vtáka a jeho drobné, rýchlo sa pohybujúce telo si pomýlil s telom dieťaťa.

Dekan Bodger bol v podstate odvážny a húževnatý muž, otec štyroch detí, ktorým vládol prísnou rukou. Jeho zápalisté policajtské hliadkovanie v areáli školy nebolo ani tak veľmi motivované túžbou zabrániť ľuďom v zábave, ale vychádzalo z presvedčenia, že takmer každá nehoda je zbytočná a pri troške prešibanosti a úsilia sa jej dá zabrániť. A tak Bodger veril, že sa mu podarí padajúce dieťa chytiť, pretože jeho srdce, večne plné obáv, bolo na podobnú situáciu pripravené. Dekan mal nakrátko ostrihané vlasy, bol svalnatý a stavbou tela pri-

požíval pitbula, s týmto plemenom mal spoločné aj malé, stále zapálené a prižmúrené prasačie očka s červenými viečkami. Podobne ako pitbul, aj Bodger sa zaprel nohami do zeme a pohotovo sa vrhol vpred. Vyrátil s vystretými svalnatými rukami a prasačie očka nespúšťal z padajúceho holuba. „Mám ťa, synku!“ zahrmel a jeho výkrik vystrašil chlapcov v nemocničných županoch. Na čosi podobné neboli pripravení.

Dekan Bodger sa v behu vrhol k vtákovi, ktorý mu narazil do prs silou, na akú nebol celkom pripravený. Dekan sa zatackal a spadol na chrbát, cítil, že mu vyrazilo dych, a lapal po vzduchu. Dotlčeného vtáka zvieral v náručí; jeho zobák dekana pichol do brady pokrytej strniskom. Jeden z vystrašených chlapcov sklopil reflektor svietiaci na tretie poschodie a nasmeroval jeho lúč priamo na dekana. Keď Bodger zistil, že zviera v náručí holuba, odhodil zdochnutého vtáka ponad hlavy zízajúcich chlapcov až kamsi za parkovisko.

V prijímacej miestnosti nemocnice vládol čulý ruch. Prišiel doktor Pell a ošetril malému Garpovi nohu – mal na nej povrchovú ranu, ktorú bolo treba dôkladne vyčistiť, ale nemuseli mu ju zašiť. Sestra Creenová mu pichla protitetanovú injekciu a doktor Pell zatiaľ vybral Jenny z oka drobnú hrdzavú smietku. Jenny si presilila chrbtové svaly, keď podopierala Garpa a rínu, ale ináč bola v poriadku. V prijímacej miestnosti vládla srdečná a veselá atmosféra – s výnimkou okamihov, keď Jenny zachytila synov pohľad. V očiach verejnosti bol Garp zachránený hrdina, ale určite sa obával, čo mu povie matka, keď sa vrátia domov.

Dekan Bodger bol jedným z mála ľudí na Steeringovej škole, ktorí sa s Jenny spriatelili. Kývol na ňu, aby s ním šla nabok, a navrhol jej, že rád chlapca osobne pokarhá, ak si Jenny myslí, že by to malo dlhodobejší účinok, ako keby ho vyhrešila sama. Jenny mu bola za ponuku vďačná a dohodli sa, akou hrozbou na chlapca určite zapôsobí.

Potom si Bodger zmietol z hrude perie, zastrčil si košeľu, ktorá mu spod priliehavej vesty vyliezala von ako krémová plnka, a nečakane oznámil švitoriaceму osadenstvu prijímacej miestnosti, že by rád ostal na okamih sám s mladým Garpom. Všetci sa rýchlo začali vytrácať. Garp sa pokúsil vyjsť von s Jenny, lenže tá mu povedala: „Nie. Dekan sa chce s tebou pohovárať.“ Potom osameli. Garp nevedel, čo je to dekan.

„Tvoja matka sa usiluje zvládnuť náročné kormidlovanie lode, chlapče, nemyslíš?“ oslovil ho Bodger. Garp tomu nerozumel, ale prikývol. „Podľa mňa sa jej to darí veľmi dobre,“ pokračoval dekan Bodger. „Zaslúži si syna, ktorému môže dôverovať. Vieš, čo znamená dôverovať, chlapče?“

„Nie,“ odvetil Garp.

„To znamená: Môže sa spoľahnúť, že budeš tam, kde si povedal, že budeš? Môže sa spoľahnúť, že nikdy neurobíš to, čo nesmieš? To je dôverovať, chlapče,“ povedal Bodger. „Si presvedčený, že ti tvoja matka môže dôverovať?“

„Áno,“ odvetil Garp.

„Páči sa ti tu?“ spýtal sa ho Bodger. Veľmi dobre vedel, že chlapec má Steering strašne rád; Jenny navrhla, aby sa o tejto téme zmienil.

„Áno,“ odvetil Garp.

„Počul si, ako ma volajú chlapci?“ spýtal sa dekan.

„Besný pes?“ zajachtal Garp. Počul, ako mládenci v nemocnici niekoho nazývali Besný pes, a dekan Bodger tak podľa neho vyzeral. Dekana to však prekvapilo; mal kopy prezývok, ale túto nikdy nepočul.

„Mal som na mysli to, že ma chlapci volajú pán dekan,“ odvetil Bodger, spokojný, že Garp je citlivé dieťa – zachytil v dekanovom hlase urazený tón.

„Áno, pán dekan,“ povedal Garp.

„Naozaj tu rád bývaš?“ spýtal sa ho znovu dekan.

„Áno, pán dekan,“ povedal Garp.

„Keby si ešte raz vyliezol na požiarne schodisko alebo niekde do blízkosti strechy,“ pokračoval Bodger, „už by si tu ďalej nemohol bývať. Rozumieš tomu?“

„Áno, pán dekan,“ povedal Garp.

„Tak poslušaj matku,“ prikázal mu dekan, „lebo ináč sa budeš musieť presťahovať na nejaké neznáme miesto ďaleko odtiaľto.“

Garp cítil, ako ho obklopuje tma podobná temnote a pocitu osamelosti, ktorý sa ho zmocnil, keď ležal v dažďovej ríne tri poschodia nad bezpečným svetom. Rozplakal sa, ale Bodger ho chytil za bradu tučným dekanským palcom a ukazováčikom, pomykal mu hlavou a povedal: „Nikdy nesmieš svoju matku sklamať, chlapče. Ak to urobíš, bude ti tak mizerne ako v tomto okamihu celý život.“

„Chudák Bodger to myslel dobre,“ napísal Garp. „Cítil som sa mizerne skoro celý život a naozaj som matku sklamal. Lenže Bodgerovo chápanie toho, čo sa vo svete skutočne odohráva, je rovnako podozrivé ako podobné chápanie kohokoľvek iného.“

Garp tým narážal na predstavu, ktorú si chudák Bodger vybájlil v neskoršom živote: veril, že to, čo padalo zo strechy prístavby a k čomu sa vrhol, bol malý Garp, a nie holub. Bezpochyby v pribúdajúcich rokoch znamenal pre dobrosrdečného Bodgera okamih, keď chytil vtáka, to isté, ako keby bol chytil Garpa.

Dekanovo chápanie reality bolo často pokrivené. Keď odchádzal z nemocnice, zistil, že niekto mu z auta odmontoval reflektor. Od zúrivosti celý bez seba prebehol všetkými nemocničnými izbami – dokonca aj tými, kde ležali pacienti s nákazlivými chorobami. „To svetlo jedného dňa zasvieti presne na toho, kto ho vzal!“ burácal Bodger, ale nik sa nepriznal. Jenny bola presvedčená, že to má na svedomí Meckler, ale nemohla to dokázať. Dekan Bodger odišiel domov bez reflektora. O dva dni ho zložila chrípka, ktorú od niekoho chytil, a liečili ho

ambulantne v nemocnici. Jenny s ním mimoriadne súcitila.

Trvalo ďalšie štyri dni, kým mal Bodger dôvod pozrieť sa do priehradky na rukavice. Kýchajúci dekan s novým reflektorom na aute križoval v noci školský areál, keď ho zastavil akýsi nováčik zo školskej bezpečnostnej služby.

„Prekristapána, som predseda dekan!“ oboril sa Bodger na roztráseného mládenca.

„Lenže ja to neviem, pane,“ bránil sa strážca. „Povedali mi, že nikto nesmie jazdiť po cestičkách.“

„Mali vám povedať, aby ste si nezačínali s dekanom Bodgerom!“ rozčuľoval sa Bodger.

„Aj to mi povedali, pane,“ odvetil strážca, „lenže ja neviem, či ste naozaj dekan Bodger.“

„No dobre,“ vyhlásil Bodger, ktorého v kútiku duše veľmi potešila mládencova suchopárna oddanosť povinnosti, „samozrejme, môžem vám dokázať, kto som.“ Potom si spomenul, že má neplatný vodičský preukaz, a rozhodol sa, že strážcovi namiesto neho ukáže osvedčenie o registrácii auta. Keď otvoril priehradku na rukavice, našiel v nej mŕtveho holuba.

Mekler opäť zasiahol a opäť sa mu to nedalo dokázať. Holub ešte nebol v úplnom rozklade, nehmýril sa červami (zatiaľ), ale celá priehradka bola zamorená všami. Holub bol natoľko mŕtvy, že vši si hľadali nový domov. Dekan čo najrýchlejšie našiel osvedčenie, ale mladý strážca nemohol odtrhnúť oči od zdochnutého holuba.

„Dozvedel som sa, že sú tu s nimi veľké problémy,“ povedal. „Vraj vlezú všade.“

„Chlapci vlezú všade,“ zavrčal Bodger. „Holuby sú relatívne neškodné, ale chlapcov treba prísne sledovať.“

Jenny Garpa prísne sledovala dlhý čas; zdalo sa mu to nespravodlivé. Dávala naňho pozor, ale naučila sa mu dôverovať. Garpa tým nútila, aby jej dokazoval, že mu môže veriť.

V malom spoločenstve, akým bol Steering, sa správy šíрили rýchlejšie ako svrab. Historka o tom, ako sa Garp vyšplhal na strechu prístavby nemocnice a ako jeho matka nemala potuchy, kde je, vrhla podozrenie na oboch – na Garpa ako na decko, ktoré by mohlo zle vplývať na ostatné deti, a na Jenny ako na matku, ktorá sa nestará o syna. Prirodzene, Garp spočiatku necítil nijakú diskrimináciu, ale Jenny, ktorá na podobné veci mala nos (a rýchlo ich predvídala), znovu nadobudla pocit, že ľudia si vytvárajú nespravodlivé úsudky. Jej päťročný syn vyliezol na strechu, čo znamená, že sa oňho nikdy poriadne nestarala. A z toho vyplýva, že Garp je čudné dieťa.

Chlapec bez otca, vyhlásil ktosi, má v hlave stále nejaké pestvá.

„Zvláštne je,“ napísal Garp, „že rodina, ktorá ma presvedčila o mojej výnimočnosti, matke nikdy neprirástla k srdcu. Matka bola praktická žena, verila v dôkazy a vo výsledky. Verila napríklad Bodgerovi, pretože to, čo robil, bolo aspoň jasné. Okrem toho verila v niektoré špecifické povolania, ako boli učitelia dejepisu, zápasnícki tréneri a, samozrejme, zdravotné sestry. Rodinu, ktorá ma presvedčila o mojej jedinečnosti, si však matka nikdy nevážila. Bola presvedčená, že rodina Percyovcov nerobí nič.“

Jenny Fieldsová nebola vo svojom názore osamotená. Hoci mal Stuart Percy titul, nemal skutočné zamestnanie. Zastával funkciu sekretára Steeringovej školy, ale nikto ho jakživ nevidel písať na stroji. Mal síce vlastnú sekretárku, ale nikto si nebol celkom istý, čo by mohla písať. Istý čas sa zdalo, že Stuart Percy má niečo spoločné so Spolkom absolventov Steeringu, ktorý združoval bývalých žiakov natoľko obťažkaných bohatstvom a sentimentálnou nostalgiou, že si ich vedenie školy veľmi vážilo. Predseda spolku však vyhlásil, že Stewart Percy je príliš neoblíbený medzi mladými absolventmi, aby im mohol byť na niečo užitočný. Pamätali si ho ešte zo svojich študentských čias.

Stewart Percy nebol obľúbený ani medzi študentmi – podozrievali ho, že nič nerobí.

Bol to mohutný, zdravím kypiaci muž s falošne impozantným hrudníkom, z akého sa každú chvíľu môže vykľuť obyčajný bachor – s hrdlo vypnutým hrudníkom, ktorý môže odrazu klesnúť, až roztvorí sako, čo ho obopína, a nadvihne pásikavú kravatu vo farbách Steeringovej školy. „Krvavá a modrá,“ hovoril im Garp.

Stewart Percy, ktorého jeho žena volala Stewie – hoci generácia študentov ho volala Bachor –, mal na temene rovno zastrihnuté vlasy farby vzácného striebra. Mládenci hovorili, že Stewartov plochý zástrih má pripomínať lietadlovú loď, pretože Stewart v druhej svetovej vojne slúžil v námorníctve. Jeho príspevkom k študijnému plánu bol jediný kurz, ktorý vyučoval pätnásť rokov – tak dlho trvalo, kým na katedre dejín pozbierali odvahu a potrebnú neúctu, aby mu ho zakázali vyučovať. Pätnásť rokov sa zaň všetci hanbili. Len najdôverčivejší zelenáci na Steeringovej škole sa dali obalamutiť a navštevovali ho. Kurz sa nazýval „Tichý oceán z môjho pohľadu“ a týkal sa iba tých námorných bitiek v druhej svetovej vojne, na ktorých sa Percy Stewart osobne zúčastnil. Boli dve. K tomuto kurzu neexistovali nijaké skriptá, pozostával iba zo Stewartových prednášok a jeho súkromnej zbierky diapozitívov. Vyrobili ich zo starých čiernobielych fotografií – výsledok bol zaujímavo rozmazaný. Prínajmenšom jeden pamätihodný týždeň bol venovaný Stewartovej krátkej dovolenke na Havaji, kde sa stretol a zosobášil so svojou ženou Midge.

„Samozrejme, nebola to nijaká domorodkyňa,“ vravieval vždy študentom (hoci na sivých diapozitívoch sa dalo len ťažko rozoznať, čo vlastne bola). „Vybrala sa tam iba na dovolenku, nepochádzala odtiaľ,“ vysvetľoval Stewart. A potom nasledovalo nekonečné množstvo diapozitívov Midge so sivo-plavými vlasmi.

Aj všetky Percyho deti boli svetlovlasé a človeku sa vtieralo podozrenie, že jedného dňa budú mať vlasy far-